ODLUKA KOMISIJE (EU) 2020/1814

od 28. lipnja 2019.

o državnoj potpori SA.33846 – (2015/C) (ex 2014/NN) (ex 2011/CP) koju je provela Finska u korist društva Helsingin Bussiliikenne Oy

(priopćeno pod brojem dokumenta C(2019) 3152)

(Vjerodostojan je samo tekst na finskom i švedskom jeziku)

(Tekst značajan za EGP)

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 108. stavak 2. prvi podstavak,

uzimajući u obzir Sporazum o Europskom gospodarskom prostoru, a posebno njegov članak 62. stavak 1. točku (a),

uzimajući u obzir odluku Komisije o pokretanju postupka utvrđenog u članku 108. stavku 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije ([1]),

nakon što je pozvala zainteresirane strane da dostave svoje primjedbe u skladu s prethodno navedenim odredbama ([2]) i uzimajući u obzir njihove primjedbe,

budući da:

1. POSTUPAK

(1) Društva Nobina Sverige AB i Nobina Finland Oy podnijela su 31. listopada 2011. pritužbu Komisiji u kojoj navode da je Finska dodijelila nezakonitu potporu društvu Helsingin Bussiliikenne Oy („HelB"). Dana 15. studenoga 2011. Nobina AB, matično društvo društava Nobina Sverige AB i Nobina Finland Oy, pridružio se pritužbi. Društva Nobina Sverige AB, Nobina Finland Oy i Nobina AB dalje se u tekstu zajednički navode kao „podnositelji pritužbe". Podnositelji pritužbe dostavili su 12. prosinca 2011., 27. veljače 2012., 4. travnja 2012., 21. lipnja 2012. i 4. rujna 2012. dodatne informacije.

(2) Pritužba je 22. studenoga 2011. zajedno s Komisijinim zahtjevom za dostavu informacija na engleskom jeziku proslijeđena Finskoj na očitovanje. Finski prijevod pritužbe poslan je Finskoj 1. veljače 2012. Finska je svoje primjedbe zajedno s dodatnim informacijama dostavila dopisom od 28. veljače 2012.

(3) Primjedbe Finske na pritužbu proslijeđene su podnositeljima pritužbe dopisom od 31. svibnja 2012. Očitovanja podnositelja pritužbe dostavljena su 27. srpnja 2012. Finska je 28. rujna 2012. dostavila dodatne informacije.

(4) Komisija je dopisom od 31. listopada 2012. Finskoj proslijedila očitovanja podnositelja pritužbe primljena 27. srpnja 2012. i zatražila dodatne informacije. Finska je 3. siječnja 2013. te 7. i 12. veljače 2013. dostavila zatražene informacije. Finska je dodatne informacije dostavila i elektroničkom poštom 16. svibnja 2013.

(5) Sastanak s finskim tijelima održan je 17. svibnja 2013., nakon čega je Komisija porukom elektroničke pošte od 24. svibnja 2013. zatražila dodatne informacije. Finska je 31. svibnja 2013. te 3., 7. i 10. lipnja 2013. dostavila zatražene informacije.

(6) Komisija je zatražila dodatne informacije porukom elektroničke pošte od 24. listopada 2013. i dopisom od 6. studenoga 2013., na koje je Finska odgovorila 8. studenoga 2013. odnosno 31. siječnja 2014.

([1]) Odluka Komisije C(2015) 80 final od 16. siječnja 2015. (SL 2015/C 116/2015, 10.4.2015., str. 22.).
([2]) Vidjeti bilješku 1.

(7) Komisija je zatražila dodatne informacije porukama elektroničke pošte od 27. veljače 2014. i 3. travnja 2014., na koje je Finska odgovorila porukama elektroničke pošte od 5. ožujka 2014. odnosno 11. travnja 2014.

(8) Službe Komisije sastale su se 29. siječnja 2014. i 14. listopada 2014. s podnositeljima pritužbe i njihovim pravnim zastupnicima.

(9) Komisija je dopisom od 16. siječnja 2015. obavijestila Finsku da je odlučila pokrenuti postupak utvrđen u članku 108. stavku 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije („UFEU") u pogledu navodne potpore („odluka o pokretanju postupka").

(10) Odluka o pokretanju postupka objavljena je u *Službenom listu Europske unije* ([3]). Komisija je pozvala zainteresirane strane da dostave svoje primjedbe na mjere utvrđene u odluci o pokretanju postupka.

(11) Finska je 18. ožujka 2015., 18. lipnja 2015. i 6. studenoga 2015. dostavila primjedbe na odluku o pokretanju postupka.

(12) Komisija je primjedbe podnositelja pritužbe primila 8. svibnja 2015. i proslijedila ih 20. svibnja 2015. Finskoj, kojoj je dana prilika da se o njima očituje. Finska je dopisima od 12. kolovoza 2015. i 10. rujna 2015. odgovorila na primjedbe podnositelja pritužbe.

(13) Komisija je 27. svibnja 2016., 15. rujna 2016., 13. listopada 2016. i 21. prosinca 2016. od Finske zatražila dodatne informacije. Finska je odgovorila 23. lipnja 2016., 2. rujna 2016., 24. listopada 2016., 26. listopada 2016., 8. prosinca 2016. i 13. siječnja 2017.

(14) Komisija se 16. veljače 2017. sastala s podnositeljima pritužbe i njihovim pravnim zastupnicima.

(15) Komisija je 31. listopada 2017. i 21. prosinca 2017. od Finske zatražila dodatne informacije. Finska je odgovorila 9. studenoga 2017. i 16. veljače 2018.

(16) Komisija se 19. ožujka 2018. sastala s finskim tijelima. Finska je 10. travnja 2018. dostavila dodatne primjedbe.

2. **KONTEKST**

2.1. **Podnositelji pritužbe**

(17) Nobina AB najveće je društvo koje nudi usluge javnog autobusnog prijevoza u nordijskoj regiji i jedan od deset najvećih javnih prijevoznika u Europi, a djeluje u segmentima regionalnog i međuregionalnog prijevoza. Tržišni udio tog društva u segmentu regionalnog prijevoza u nordijskoj regiji 2015./2016. iznosio je 16 % (izračunano na temelju broja autobusa). Društvo je u istom razdoblju prevezlo oko 377 milijuna putnika. Njegova dobit nakon oporezivanja 2015./2016. iznosila je oko 4 milijuna SEK (otprilike 0,4 milijuna EUR).

(18) Glavno tržište društva Nobina AB jest Švedska, gdje posluje kao Nobina Sverige AB. Prodaja koju je društvo Nobina AB 2015./2016. ostvarilo u Švedskoj činila je oko 71 % njegove ukupne prodaje te je njegov tržišni udio u Švedskoj iznosio 30 % (izmjereno na temelju broja autobusa). U istom razdoblju njegova prodaja u Finskoj, gdje posluje kao Nobina Finland Oy, činila je oko 11 % njegove ukupne prodaje te je njegov tržišni udio u Finskoj iznosio 19,1 % (izmjereno na temelju vrijednosti usluga).

2.2. **Korisnik**

(19) Društvo HelB osnovano je 1. siječnja 2005., kada je prijevoznik Suomen Turistiauto Oy („STA") u vlasništvu Grada Helsinkija („Grad") preuzeo imovinu i obveze društva HKL Bussiliikenne, zasebne poslovne jedinice Grada, i promijenio njegov naziv u HelB. Društvo HelB prometovalo je na autobusnim linijama na području Helsinkija te nudilo usluge čarterskog prijevoza i najma autobusa. U vrijeme odluke o pokretanju postupka imao je oko 380 autobusa.

(20) Društvo HKL Bussiliikenne osnovano je 1995. odvajanjem od gradskog odjela za usluge prijevoza. U tablici 1. u nastavku navedene su ključne brojke koje se odnose na financijsku situaciju društva HKL Bussiliikenne prije nego što ga je preuzeo STA.

([3]) Vidjeti bilješku 1.

Tablica 1.

Ključne brojke društva HKL Bussiliikenne (u tisućama EUR)

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.
Neto promet	49 490	49 612	51 936	53 759	58 129	62 863
Dobit od poslovanja	1 724	512	–917	–1 095	–35	447
Rezultat prije obveza i oporezivanja	–374	–1 533	–3 036	–3 144	–1 738	–1 086

Izvor: Financijski izvještaji društva HKL Bussiliikenne.

(21) Društvo STA bilo je društvo s ograničenom odgovornošću u vlasništvu Grada i pružalo je usluge prijevoza. U tablici 2. u nastavku navedene su ključne brojke koje se odnose na financijsku situaciju društva STA prije nego što je preuzelo društvo HKL Bussiliikenne i promijenilo njegov naziv u HelB.

Tablica 2.

Ključne brojke društva STA (u tisućama EUR)

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.
Neto promet	29 460	32 187	34 069	29 921	29 511	25 674
Dobit od poslovanja	–777	–624.	–1 139	–2 334	–2 892	–2 546
Rezultat prije obveza i oporezivanja	–1 109	–1 085	–1 638	–2 366	–3 220	–2 833

Izvor: Financijski izvještaji društva STA.

(22) Društvo HelB bilo je do prosinca 2015. u stopostotnom vlasništvu Grada. U tablici 3. u nastavku navedene su ključne brojke koje se odnose na financijsku situaciju društva HelB u razdoblju od 2005. do 2014.

Tablica 3.

Ključne brojke društva HelB (u tisućama EUR)

	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Neto promet	85 134	88 169	90 194	91 913	98 164	93 641	91 506	99 407	89 943	80 696
Dobit od poslovanja	–2 214	–1 590	–2 399	–8 470	–4 319	–3 621	–6 136	–1 941	–1 511	–4 498
Rezultat prije obveza i oporezivanja	–2 842	–2 321	–2 231	–7 505	–3 768	–3 308	–6 123	–1 845	111	–7 031

Izvor: Financijski izvještaji društva HelB.

(23) Društvo HelB prodano ([4]) je 14. prosinca 2015. privatnom autobusnom prijevozniku Viikin Linja Oy („kupac"), konkurentu podnositelja pritužbe i najvećem autobusnom prijevozniku u Finskoj, koji pripada grupi Koiviston Auto Group („KAG"). Procijenjeni tržišni udio KAG-a u Finskoj 2016. iznosio je 21,9 % (na temelju vrijednosti usluga), a njegova je dobit nakon oporezivanja iznosila 3,8 milijuna EUR.

([4]) Za pojedinosti o transakciji vidjeti uvodne izjave od 45. do 49.

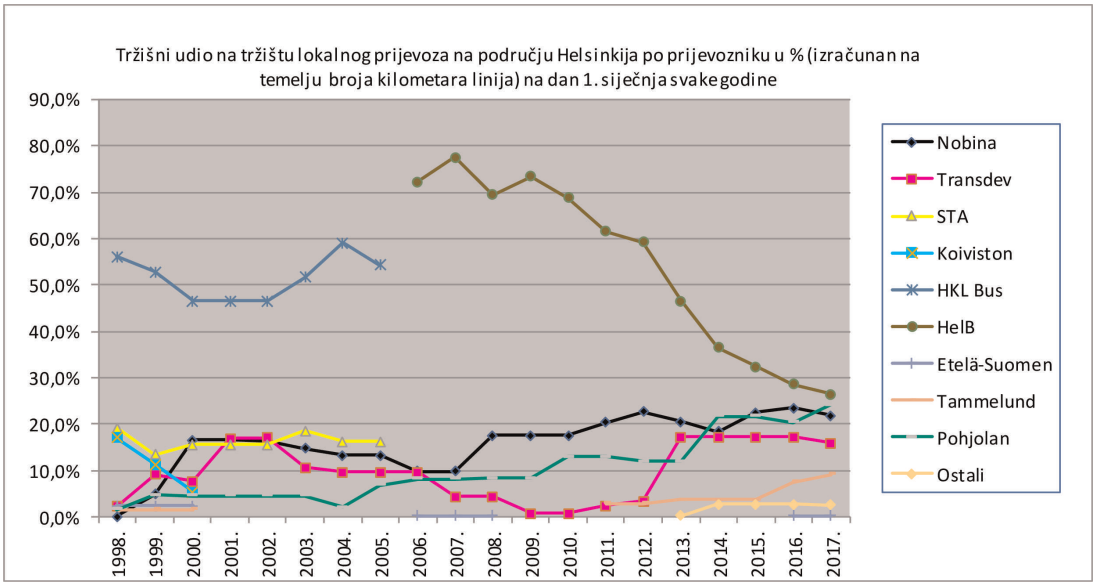
2.3. **Tržište lokalnog prijevoza na području Helsinkija**

(24) Natječaj za usluge lokalnog autobusnog prijevoza u Helsinkiju proveden je prvi put 1998. ([5]) Za planiranje javnog prijevoza i kupnju usluga javnog prijevoza na metropolitanskom području Helsinkija, uključujući Grad, odgovorno je Tijelo za regionalni prijevoz na području Helsinkija.

(25) Uz društvo HelB na području Helsinkija posluje više društava, među ostalim Nobina Finland Oy i Veolia Transport Finland Oy. Procijenjeni postoci tržišnih udjela autobusnih prijevoznika na tržištu lokalnog prijevoza na području Helsinkija prikazani su u grafikonu u nastavku.

Tablica 4.

Tržišni udio na tržištu lokalnog prijevoza na području Helsinkija po prijevozniku u % (linija/km) na dan 1. siječnja svake godine

Izvor: Nobina.

3. **OPIS MJERA**

3.1. **Zajam za opremu iz 2002.**

(26) Grad je 6. svibnja 2002. društvu HKL Bussiliikenne odobrio zajam za opremu od 14,5 milijuna EUR za financiranje nabave opreme za autobusni prijevoz. Zajam je isplaćen kako slijedi: 13 milijuna EUR 24. svibnja 2002., 1 milijun EUR 31. kolovoza 2002. i 0,5 milijuna EUR 30. rujna 2002. Dospijeće zajma iznosilo je 12 godina, uz razdoblje odgode od dvije godine. Kamatna stopa utvrđena je kao 12-mjesečna stopa EURIBOR uvećana za maržu od 0,05 %. Grad je mogao ponovno utvrditi kamatnu stopu svakih pet godina nakon prve isplate zajma, odnosno 24. svibnja 2007. i 24. svibnja 2012. Kamate su dospijevale 31. prosinca svake godine počevši od 2002., dok se glavnica trebala otplaćivati godišnje u 12 jednakih obroka počevši od 31. prosinca 2004. Zajam nije bio osiguran kolateralom.

(27) Društvo HelB preuzelo je 1. siječnja 2005. zajam za opremu po jednakim uvjetima po kojima je bio dodijeljen društvu HKL Bussiliikenne, osim što 2005. i 2006. nije morao otplatiti nikakve obroke.

(28) Grad je 1. listopada 2007. donio odluku o produljenju otplate zajma za opremu do 31. prosinca 2023. (odnosno za osam godina u odnosu na početni plan).

(29) Društvo HelB otplatilo je kamate i 3,8 milijuna EUR glavnice zajma za opremu. Grad je 13. siječnja 2016. oslobodio društvo HelB ([6]) obveze otplate nepodmirenog iznosa glavnice zajma od 10,7 milijuna EUR. To se dogodilo nakon što je poslovanje društva HelB zajedno s njegovim poslovnim nazivom „Helsingin Bussiliikenne” prodano društvu Viikin Linja Oy (vidjeti uvodne izjave od 45. do 49.).

([5]) Regionalni autobusni prijevoz prvi je put otvoren tržišnom natjecanju u regiji Helsinki (uključujući gradove Espoo i Vantaa) 1994. Tržište lokalnog autobusnog prijevoza uključuje samo Helsinki, ne i gradove Espoo i Vantaa.

([6]) U to je vrijeme društvo HelB već promijenilo svoj naziv u Helsingin kaupungin Linja – autotoiminta Oy (vidjeti uvodnu izjavu 47.).

3.2. **Zajam za kapital iz 2005.**

(30) Nakon osnivanja 1. siječnja 2005. društvo HelB preuzelo je od društava HKL Bussiliikenne i STA sljedeće obveze:

(a) „zajam za osnivanje” koji je Grad odobrio 1994. u iznosu od 16,3 milijuna EUR, od čega je 12,3 milijuna EUR bilo nepodmireno u bilanci društva HKL Bussiliikenne na dan 31. prosinca 2004. (glavni uvjeti „zajma za osnivanje” bili su: kamatna stopa od 9 %, trajanje 25 godina, bez kolaterala);

(b) obvezu društva STA koja je proizišla iz početnog kapitalnog ulaganja Grada u društvo HKL Bussiliikenne i čiji je preostali iznos na dan 31. prosinca 2004. bio 3,6 milijuna EUR.

Grad je odlučio refinancirati te obveze na način da ih je pretvorio u zajam za kapital u ukupnom iznosu od 15 893 700,37 EUR (na dan 31. prosinca 2004. pretvorio je nepodmireni „zajam za osnivanje” u iznosu od 12 255 223,50 EUR, dok je 18. travnja 2006. pretvorio obvezu društva STA u iznosu od 3 638 476,87 EUR).

(31) Kamatna stopa na zajam za kapital iznosila je 6 %. Zajam je trebalo otplaćivati samo ako i u mjeri u kojoj su dionički kapital i druge stavke bilance koje nisu raspoložive za raspodjelu bile potpuno pokrivene. Drugim riječima, ako je društvo u određenoj financijskoj godini ostvarilo gubitke ili nije ostvarilo dobit koja bi zajedno s iznosom zajmova za kapital premašivala njegove akumulirane gubitke, zajam za kapital ne bi se otplaćivao. Neotplaćene su se kamate kapitalizirale. Zajam je bio podređen svim drugim dugovima, nije bio osiguran kolateralom i bio je neograničenog trajanja.

(32) Zajam za kapital nije otplaćen (ni glavnica ni kamate). Grad ga je nakon pokretanja službenog istražnog postupka 11. prosinca 2015. pretvorio u vlasnički kapital društva HelB.

3.3. **Zajam za kapital iz 2011.**

(33) Grad je 31. siječnja 2011. društvu HelB odobrio drugi zajam za kapital u iznosu od 5,8 milijuna EUR po jednakim uvjetima kao zajam za kapital iz 2005. Konkretno, zajam za kapital iz 2011. isto je tako bio podređen i neograničenog trajanja, nije bio osiguran kolateralom te ga je isto tako trebalo otplaćivati samo ako je HelB ostvario dovoljnu dobit. Zajam je iskorišten za osiguravanje likvidnosti društva HelB.

(34) Zajam za kapital iz 2011. nije otplaćen te ga je Grad nakon pokretanja službenog istražnog postupka 11. prosinca 2015. pretvorio u vlasnički kapital društva HelB.

3.4. **Zajam za kapital iz 2012.**

(35) Grad je 23. svibnja 2012. društvu HelB odobrio treći zajam za kapital u iznosu od 8 milijuna EUR po jednakim uvjetima kao zajmove za kapital iz 2005. i 2011.

(36) Zajam za kapital iz 2012. isto tako nije otplaćen te ga je Grad nakon pokretanja službenog istražnog postupka 11. prosinca 2015. pretvorio u vlasnički kapital društva HelB.

3.5. **Druge mjere**

(37) U ovoj Odluci neće se ispitati pretvorba zajmova za kapital iz 2005., 2011. i 2012. u vlasnički kapital, koja je provedena nakon pokretanja službenog istražnog postupka. Ovom Odlukom ne dovodi se u pitanje ocjena takvih naknadnih mjera.

(38) U ovoj Odluci neće se razmatrati mjere koje se odnose na autobusno spremište Ruskeasuo („Spremište”), koje se nalazi na metropolitanskom području Helsinkija. Te su mjere opisane u uvodnim izjavama od 38. do 46. odluke o pokretanju postupka. Komisija je odlučila ostaviti postupak otvorenim za te mjere.

4. ODLUKA KOMISIJE O POKRETANJU SLUŽBENOG ISTRAŽNOG POSTUPKA

(39) Komisija je u odluci o pokretanju postupka izrazila sumnju u spojivost kamatne stope na zajam za opremu iz 2002. s tržištem s obzirom na to da je ona odražavala kamatnu stopu koju je sam Grad dobio za svoj zajam na tržištu, ne uzimajući u obzir tešku financijsku situaciju korisnika.

(40) Komisija je smatrala da bi razuman privatni ulagač prije odobrenja zajma izvršio procjenu kreditne sposobnosti društva HKL Bussiliikenne kako bi se uvjerio da je društvo sposobno otplatiti dug. Osim toga, Komisija je smatrala da čak i ako je HKL Bussiliikenne u to vrijeme bio poslovna jedinica Grada, on je neovisno o tome pružao usluge prijevoza na tržištu i trebalo bi ga smatrati gospodarskim subjektom, a ne samo produžetkom javne uprave. Stoga se davanje zajma za opremu iz 2002. ne može smatrati isključivo internim dogovorom. Štoviše, prema mišljenju Komisije, ne čini se da je kamatna stopa koja se naplaćivala na zajam pravilno odražavala nedostatak kolaterala.

(41) Kada je riječ o zajmu za kapital iz 2005., Komisija je smatrala da bi, prije osnivanja novog društva sljednika (odnosno društva HelB) i osiguravanja zajma za kapital od 15,9 milijuna EUR, ulagač kojem je motiv ostvarivanje dobiti trebao razmotriti bi li u gospodarskom smislu bila poželjna likvidacija društava HKL Bussiliikenne i STA s obzirom na njihove financijske pokazatelje prije prijenosa poslovanja na HelB. Komisija je isto tako dvojila bi li razuman privatni ulagač društvu HelB 2005. dao zajam za kapital po kamatnoj stopi od 6 % bez kolaterala s obzirom na financijsku situaciju obaju prethodnika društva HelB i tadašnje stanje tržišta lokalnog autobusnog prijevoza. Osim toga, Komisija je napomenula da primjeri zajmova za kapital odobrenih drugim društvima koje je navela Finska nisu u potpunosti usporedivi sa zajmom za kapital iz 2005.

(42) Kada je riječ o zajmu za kapital iz 2011., Komisija je izrazila sumnje u njegovu spojivost s tržištem s obzirom na tešku financijsku situaciju društva HelB (znatni gubici, negativan vlasnički kapital). Komisija je preliminarno zaključila da razuman privatni ulagač društvu HelB ne bi dao zajam za kapital po kamatnoj stopi od 6 %. Osim toga, budući da zajam za kapital iz 2005. nije bio otplaćen, Komisija je sumnjala u to da bi ulagač na tržištu ponovno uložio u društvo u obliku drugog zajma za kapital.

(43) Komisija je izrazila sumnje i u pogledu pitanja može li se zajam za kapital iz 2012. smatrati usklađenim s tržišnim uvjetima s obzirom na to da je financijska situacija društva HelB bila još lošija nego kada je odobren zajam za kapital iz 2011. Komisija je sumnjala u to da bi ulagač na tržištu treći put zaredom uložio u društvo koje posluje s gubitkom.

(44) Komisija je stoga odlučila pokrenuti postupak utvrđen u članku 108. stavku 2. UFEU-a.

5. **PRODAJA DRUŠTVA HelB NAKON POKRETANJA SLUŽBENOG ISTRAŽNOG POSTUPKA**

(45) Kako je navedeno u uvodnoj izjavi 23., HelB je 14. prosinca 2015. prodan kupcu Viikin Linja Oy (KAG), a prodaja je stupila na snagu 31. prosinca 2015. Javni natječaj nije bio organiziran. U skladu s navodima Finske, Grad je kontaktirao nekoliko potencijalnih kupaca, odnosno autobusnih prijevoznika koji djeluju na tržištu u Finskoj i inozemstvu, i primio samo ponudu društva Viikin Linja Oy.

(46) Dogovorena prodajna cijena iznosila je 24 210 193 EUR. Dokumenti o transakciji uključivali su i odredbu o potpunoj nadoknadi štete kupcu u slučaju zahtjeva za povrat državne potpore te je dio prodajne cijene u iznosu od 1 879 766 EUR položen na uvjetni račun. Dogovor o uvjetnom računu na snazi je do donošenja konačne odluke u ovom predmetu državne potpore ili najkasnije do 31. prosinca 2022. Osim toga, dogovoreno je da se u ugovor o prodaji uključi mehanizam plaćanja na temelju rezultata, u skladu s kojim se kupac obvezao da će u slučaju premašivanja prethodno dogovorenih razina dobiti prodavatelju na isti uvjetni račun isplatiti bonus ([7]). Mehanizam plaćanja na temelju rezultata na snazi je za razdoblje od 2016. do 2020., a bonusi za 2016. i 2017. izračunani su u iznosima od 2 524 302,19 EUR za 2016. i 2 558 068,21 EUR za 2017.

(47) U skladu s uvjetima ugovora o prodaji, kupac Viikin Linja Oy preuzeo je poslovni naziv društva HelB „Helsingin Bussiliikenne Oy" i nakon toga promijenio svoj naziv u „Helsingin Bussiliikenne Oy" („novi HelB"). Stari HelB, koji je bio u vlasništvu Grada, promijenio je naziv u „Helsingin kaupungin Linja-autotoiminta Oy" („stari HelB"). Iako glavna djelatnost starog HelB-a navedena u trgovačkom registru nije promijenjena, on trenutačno ne obavlja nikakve poslovne djelatnosti i nema nikakvu imovinu, osim iznosa koje bi potencijalno mogao primiti s uvjetnog računa i preko mehanizma plaćanja na temelju rezultata, kako je prethodno navedeno.

([7]) U skladu s klauzulom 3.4. ugovora o prodaji društva HelB od 21.9.2015., ako tijekom godina od 2016. do 2020. EBITDA novog društva HelB za pet usporedivih računovodstvenih razdoblja od 12 mjeseci premaši 4 200 000 EUR (po računovodstvenom razdoblju), kupac je za ta računovodstvena razdoblja dužan platiti dodatnu prodajnu cijenu. Dodatna prodajna cijena odgovarat će 50 % iznosa za koji EBITDA premaši prethodno navedenih 4 200 000 EUR.

(48) Opsegom sklopljenog posla nisu bile obuhvaćene dionice starog HelB-a već njegovo cjelokupno poslovanje te je on uključivao sporazume starog HelB-a (među ostalim sporazum o uslugama prijevoza s Tijelom za regionalni prijevoz na području Helsinkija), njegove narudžbe i ponude, osoblje, dugotrajnu imovinu i zalihe, nematerijalna prava potrebna za poslovanje društva te odgovornosti i obveze povezane sa sporazumima, narudžbama i ponudama, osobljem, imovinom, nematerijalnim imovinom te ugovorima o zakupu i ugovorima o licenciranju. Svih 918 zaposlenika starog HelB-a prešlo je u novi HelB.

(49) Međutim, zajam za opremu i zajmovi za kapital koje je stari HelB dobio od svojeg vlasnika Grada Helsinkija nisu preneseni na novi HelB. Umjesto toga, Grad je 13. siječnja 2016. oslobodio stari HelB obveze otplate nepodmirenog iznosa glavnice zajma za opremu, kako je navedeno u uvodnoj izjavi 29., te je 11. prosinca 2015. nepodmirene iznose zajmova za kapital ([8]) pretvorio u vlasnički kapital starog HelB-a.

6. **PRIMJEDBE FINSKE NA ODLUKU O POKRETANJU POSTUPKA**

(50) Prema mišljenju finskih tijela, mjere koje se ocjenjuju ne uključuju državnu potporu. Finska navodi da je Grad kao vlasnik društva HelB (te društava HKL Bussiliikenne i STA) osigurao financiranje društvu HelB po tržišnim uvjetima i uz povrat koji bi bio zadovoljavajući za privatnog dioničara koji posluje u prevladavajućim tržišnim uvjetima.

(51) Finska tvrdi da je pri osnivanju društva HelB 2005. cilj bio poboljšati njegovu profitabilnost i konkurentnost te budući razvoj kako bi mogao poslovati kao profitabilan i visokokvalitetan javni prijevoznik. Isto tako ističe da bi mjere trebalo ocijeniti u kontekstu vremena u kojem su odobrene. Finska u tu svrhu upućuje na svoj podnesak od 28. veljače 2012., koji je uključivao popis kamatnih stopa koje su se primjenjivale na zajmove za kapital odobrene drugim društvima u Finskoj u razdoblju od 2004. do 2006.

(52) Finska smatra da činjenica da rezultati društva HelB nisu bili u skladu s očekivanjima nije posljedica njegove slabe konkurentnosti, što bi zahtijevalo poticanje ulaganjem sredstava, već isključivo narušene situacije na tržištu lokalnog autobusnog prijevoza. U skladu s javno dostupnim financijskim izvještajima, i drugi su veliki autobusni prijevoznici koji djeluju na metropolitanskom području Helsinkija poslovali s gubitkom u razdoblju od 2005. do 2012. S obzirom na navedeno, mjere koje je poduzeo Grad bile su vrlo slične onima koje su poduzeli vlasnici privatnih poduzeća ili ulagači koji zapravo posluju na tržištu.

(53) Kada je riječ o financijskoj situaciji društva HelB, Finska priznaje da se ona s vremenom pogoršala te da se u razdoblju od 2008. do 2010. činilo potrebnim provesti mjere za poboljšanje njegove profitabilnosti, među ostalim promjene strukture cijena, smanjenje broja osoblja itd. Finska u svojim primjedbama iznesenima prije odluke o pokretanju postupka HelB nije smatrala poduzećem u teškoćama u smislu Smjernica Zajednice o državnim potporama za sanaciju i restrukturiranje poduzeća u teškoćama iz 2004. ([9]) („Smjernice za sanaciju i restrukturiranje iz 2004.").

6.1. **Postojanje potpore**

(54) Finska u pogledu zajma za opremu iz 2002. odobrenog društvu HKL Bussiliikenne ponavlja da se kamatna stopa na zajam može smatrati spojivom s tržištem ponajprije zbog svoje povezanosti s tržišnom kamatnom stopom, odnosno 12-mjesečnim EURIBOR-om.

(55) Nadalje, Finska smatra da bi HKL Bussiliikenne vjerojatno dobio zajam po sličnim uvjetima od privatne financijske institucije. Prema njezinu mišljenju, kreditna sposobnost društva HKL Bussiliikenne kao organizacijske jedinice Grada, a ne zasebne pravne osobe, bila bi jednaka kreditnoj sposobnosti Grada (odnosno dobra). Finska smatra da se kamatna stopa utvrđena za zajam za opremu temeljila na kamatnoj stopi na vanjske zajmove koje je Grad u to vrijeme uzimao na financijskom tržištu.

(56) Finska je isto tako objasnila da bi zajam za opremu trebalo smatrati isključivo internim dogovorom unutar Grada jer su Grad i HKL Bussiliikenne činili istu pravnu osobu. Budući da je riječ bila o internom dogovoru, zajam je bio bez kolaterala.

([8]) Osim kamata na zajmove za kapital jer u skladu s uvjetima ugovorâ o zajmu za kapital nije bilo dospjelih kamata s obzirom na to da je stari HelB poslovao s gubitkom.

([9]) Smjernice Zajednice o državnim potporama za sanaciju i restrukturiranje poduzeća u teškoćama (SL C 244, 1.10.2004., str. 2.).

(57) Osim toga, čini se kako Finska tvrdi da ako bi se zajam za opremu smatrao državnom potporom (u suprotnosti s njezinim mišljenjem), trebalo bi ga smatrati postojećom potporom do 1. siječnja 2005., kada je HKL Bussiliikenne, subjekt unutar Grada bez zasebne pravne osobnosti, naslijedio HelB, društvo u vlasništvu Grada s vlastitom pravnom osobnošću. Finska u potporu svojem argumentu upućuje na dopis službama Komisije u prijašnjem predmetu u kojem je Komisija utvrdila da se čini kako su mjere odobrene u korist agencija u vlasništvu općina u Finskoj (oslobođenje od plaćanja određenih poreza, povrat PDV-a i neograničeno državno jamstvo proizišlo iz državnog vlasništva te povezani izostanak rizika od stečaja) postojeća potpora u smislu članka 108. stavka 1. UFEU-a jer potječu iz vremena prije pristupanja Finske Uniji. ([10])

(58) Kada je riječ o produljenju zajma za opremu 2007., Finska tvrdi da je ono bilo opravdano jer se radilo o zajmu s promjenjivom kamatnom stopom i jer su se [osnovne] kamatne stope povećale 2007. te se očekivao njihov daljnji rast. U to se vrijeme nije mogao predvidjeti pad kamatnih stopa na sadašnju nisku razinu.

(59) Kada je riječ o zajmu za kapital iz 2005., Finska tvrdi da to nije bio novi zajam već isključivo tehnički postupak promjene „zajma za osnivanje", koji je više od deset godina bio uključen u bilancu društva HKL Bussiliikenne, u zajam za kapital. Svrha je tog postupka bila osigurati usklađenost s finskim pravom trgovačkih društava, u skladu s kojim „zajam za osnivanje" društva u vlasništvu općine nije mogao ostati u bilanci društva s ograničenom odgovornošću. Zajam za kapital uobičajeni je oblik dioničkog financiranja društava s ograničenom odgovornošću.

(60) Finska u pogledu kamatne stope od 6 % na zajam za kapital iz 2005. napominje da je ona bila jednaka kamatnoj stopi na „zajam za osnivanje" za HKL Bussiliikenne. Uzimajući u obzir da je, prema mišljenju Finske, to bila isključivo tehnička promjena, a ne novi instrument financiranja, jednaka kamatna stopa mora se smatrati opravdanom. Finska isto tako ističe da je prethodno dostavila opsežan pregled zajmova za kapital koje su u to vrijeme odobrili drugi subjekti. Kamatne stope na te zajmove bile su od 4,7 % do 7,539 %. Svi zajmovi za kapital navedeni u pregledu bili su bez kolaterala i podređeni, kako je propisano zakonom, te ih Finska kao takve smatra usporedivom referentnom skupinom.

(61) Kada je riječ o zajmu za kapital iz 2011., Finska i dalje tvrdi da bi ga trebalo smatrati zajmom koji je dao dugotrajni vlasnik grupe, a ne pojedinačnom odlukom vanjskog ulagača o kratkoročnom financiranju. Priznaje da je u to vrijeme financijska situacija društva HelB bila loša i da mu je bilo potrebno brzo ulaganje dodatnih sredstava. Isto tako, HelB je u razdoblju od 2008. do 2010. proveo mjere za poboljšanje profitabilnosti, među ostalim smanjenje troškova društva, promjene strukture cijena, promjenu primjenjivih kolektivnih ugovora, smanjenje broja osoblja i zatvaranje jednog spremišta (spremišta Koskela). Finska ističe da je zajam za kapital iz 2011. bio prva mjera koju je Grad poduzeo zbog teške financijske situacije društva HelB.

(62) Finska je navela primjer zajma za kapital odobrenog drugom društvu u razdoblju od 2011. do 2012. za koji je kamatna stopa bila šestomjesečni EURIBOR uvećan za 4,75 %. Budući da je kamatna stopa na zajam za kapital iz 2011. (6 %) bila viša, Finska je smatra spojivom s tržištem.

(63) Osim toga, Finska tvrdi da se, s obzirom na to da nacionalno pravo sadržava posebne odredbe o zajmovima za kapital, činjenica da zajam za kapital iz 2005. nije bio otplaćen u trenutku odobrenja zajma za kapital iz 2011. ne može sama po sebi smatrati važnim čimbenikom pri utvrđivanju spojivosti s tržištem.

(64) Finska smatra da je zajam za kapital iz 2012. „uglavnom jednak zajmu iz 2011." Tvrdi da on nije bio državna potpora već opravdana mjera dioničkog financiranja koja je provedena kako bi se osigurala likvidnost društva kćeri u potpunom vlasništvu. Kada je riječ o kamatnoj stopi na zajam za kapital iz 2012., Finska upućuje na svoje primjedbe u pogledu zajma za kapital iz 2011. Naposljetku, prema mišljenju Finske, budući da je zajam za kapital iz 2012. odobren nakon podnošenja pritužbe u listopadu 2011., Gradski izvršni odbor zahtijevao je da se zajam za kapital iz 2012. odobri po tržišnim uvjetima. Finska na temelju toga tvrdi da zajam za kapital iz 2012. ne bi uključivao potporu i ne bi ga trebalo prijaviti Komisiji radi odobrenja.

([10]) Dopisom od 14. travnja 2010. službe Komisije obavijestile su Finsku o svojem preliminarnom stajalištu o predmetu SA.30679 (E 2/2010) – Potpora agencijama u vlasništvu općina u Finskoj, u kojem su utvrdile da predmetna potpora možda više nije spojiva i zatražile od Finske da izmijeni osnovno zakonodavstvo kako agencije u vlasništvu općina koje obavljaju gospodarsku djelatnost više ne bi ostvarivale pravo na takvu potporu. Finska je izmijenila svoje zakonodavstvo te je nakon tih izmjena dopisom od 1. travnja 2014. Komisija zatvorila predmet.

6.2. **Spojivost potpore**

(65) Finska nije dostavila nikakve osnove za spojivost kada je ponovila svoje stajalište izneseno u fazi preliminarne ocjene da predmetne mjere nisu državna potpora u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a jer su provedene po tržišnim uvjetima.

6.3. **Gospodarski kontinuitet**

(66) Finska tvrdi da nema gospodarskog kontinuiteta između starog i novog HelB-a jer se prodaja poslovanja starog HelB-a smatrala otkupom sredstava.

(67) Finska tvrdi i da iako poslovanje starog HelB-a nije bilo prodano u okviru otvorenog, transparentnog, nediskriminirajućeg i bezuvjetnog natječajnog postupka, projekt prodaje bio je objavljen širokoj javnosti tako da cijena transakcije utvrđena na temelju ponude i odgovora na ponudu te tijekom pregovora predstavlja tržišnu vrijednost poslovanja društva HelB. Finska u potporu tome dodatno dostavlja evaluaciju neovisnog vanjskog stručnjaka, društva Inspira Oy, koji smatra da je dogovorena cijena transakcije u skladu s vrijednostima koje su u evaluaciji izračunane na temelju većine metoda vrednovanja.

7. **PRIMJEDBE ZAINTERESIRANIH STRANA**

(68) Podnositelji pritužbe iznijeli su primjedbe na odluku o pokretanju postupka zajedničkim dopisom od 8. svibnja 2015. Podržavaju činjenice i obrazloženje koje je Komisija iznijela u toj odluci.

(69) Podnositelji pritužbe istaknuli su da se [stari] HelB jasno može smatrati poduzetnikom u teškoćama u smislu Smjernica za sanaciju i restrukturiranje iz 2004. te u skladu sa Smjernicama o državnim potporama za sanaciju i restrukturiranje nefinancijskih poduzetnika u teškoćama iz 2014. ([11]) („Smjernice za sanaciju i restrukturiranje iz 2014."). Prema njihovu mišljenju, isto vrijedi i za HKL Bussiliikenne u skladu sa Smjernicama Zajednice o državnim potporama za sanaciju i restrukturiranje poduzeća u teškoćama iz 1999. ([12]) („Smjernice za sanaciju i restrukturiranje iz 1999.").

(70) Podnositelji pritužbe tvrda da se odobrenje državne potpore poduzeću u teškoćama u načelu mora smatrati dodjelom gospodarske prednosti predmetnom društvu. Država vjerojatno ne postupa u skladu s uobičajenom tržišnom disciplinom ako podupire društvo bez izgleda za dugoročnu održivost, kao što je HelB, jer nijedan razuman privatni subjekt ne bi odobrio predmetne mjere društvu HelB.

(71) Konkretno, kada je riječ o zajmu za opremu iz 2002., razuman privatni ulagač zahtijevao bi višu kamatnu stopu od one koja odgovara kamatnoj stopi koju je samo javno tijelo dobilo na financijskim tržištima. Osim toga, nijedan privatni vjerovnik ne bi prenio zajam na novoosnovano društvo, kao HelB 2005., po jednakim uvjetima po kojima je on izvorno dan njegovu etabliranom prethodniku, u ovom slučaju društvu HKL Bussiliikenne. Podnositelji pritužbe istaknuli su i da nijedan razuman privatni ulagač ne bi prihvatio opetovane odgode plaćanja glavnice bez povećanja kamatne stope.

(72) Kada je riječ o zajmu za kapital iz 2005., podnositelji pritužbe tvrde da bi privatni ulagač, s obzirom na to da su i HKL Bussiliikenne i STA poslovali s gubitkom prije osnivanja društva HelB, radije izišao iz takvog ulaganja nego osigurao dodatno financiranje. Stoga cijeli zajam za kapital iz 2005. treba smatrati gospodarskom prednošću koju HelB nikada ne bi ostvario u uobičajenim tržišnim uvjetima. Isto tako, čak i da je privatni ulagač pristao osigurati financiranje, to nikada ne bi učinio po uvjetima koji su bili osigurani društvu HelB, odnosno po kamatnoj stopi od 6 % i bez bilo kakva kolaterala.

(73) Kada je riječ o zajmovima za kapital iz 2011. i 2012., podnositelji pritužbe ističu da je u trenutku odobrenja tih zajmova financijska situacija društva HelB bila izuzetno loša, čega je Grad bio potpuno svjestan. Štoviše, u skladu s navodima podnositelja pritužbe, HelB nije platio nikakve kamate ni obroke za zajam za kapital iz 2005. U takvim okolnostima nijedan davatelj sredstava ne bi bio spreman preuzeti rizik zajma te stoga ukupni iznos zajmova za kapital iz 2011. i 2012. čini državnu potporu.

([11]) Smjernice o državnim potporama za sanaciju i restrukturiranje nefinancijskih poduzetnika u teškoćama (SL C 249, 31.7.2014., str. 1.).

([12]) Smjernice Zajednice o državnim potporama za sanaciju i restrukturiranje poduzeća u teškoćama (SL C 288, 9.10.1999., str. 2.).

(74) Naposljetku, podnositelji pritužbe tvrde da je jasno da postoji gospodarski kontinuitet između starog i novog HelB-a s obzirom na opseg sklopljenog posla, izostanak natječaja i druge relevantne kriterije.

8. **PRIMJEDBE FINSKE NA PRIMJEDBE PODNOSITELJA PRITUŽBE**

(75) Finska smatra da podnositelji pritužbe u svojim primjedbama uglavnom ponavljaju navode koji su već opisani u odluci o pokretanju postupka i stoga upućuje na svoj odgovor na tu odluku od 17. ožujka 2015. Dostavila je sljedeće dodatne primjedbe koje se odnose na prethodno navedene primjedbe podnositelja pritužbe.

(76) U odgovoru na primjedbe podnositelja pritužbe da Grad nije djelovao kao ulagač na tržištu Finska je napomenula da bi načelo ulagača u tržišnom gospodarstvu trebalo tumačiti tako da se uzme u obzir interes vlasnika za zaštitu kapitala uloženog u društvo u njegovu vlasništvu i za ostvarivanje dugoročne profitabilnosti. Grad bi kao vlasnika trebalo usporediti s tržišnim subjektom koji nastoji zaštititi svoje ulaganje, a ne s teoretskim ulagačem bez takve prethodne izloženosti. Prema mišljenju Finske, Grad je u svojstvu vlasnika djelovao na isti način i u jednakim tržišnim uvjetima kao drugi vlasnici društava koja posluju na tržištu lokalnog autobusnog prijevoza na području Helsinkija, među ostalim i sama Nobina.

(77) Finska u pogledu primjedaba podnositelja pritužbe na zajmove za kapital iz 2011. i 2012. upućuje na studiju koju je 2015. pripremio vanjski stručnjak (vidjeti uvodnu izjavu 174.), prema čijem su mišljenju zajmovi bili spojivi s tržištem. Međutim, ako se (u suprotnosti sa stajalištem Finske) utvrdi da zajmovi čine državnu potporu, Finska smatra da bi takvu potporu trebalo ograničiti na iznos proizišao iz razlike između stvarno primijenjene kamatne stope i tržišne kamatne stope [a ne na onaj koji odgovara ukupnom iznosu zajmova, kako tvrde podnositelji pritužbe].

9. **POSTOJANJE POTPORE**

(78) U ovoj se Odluci razmatraju postojanje državne potpore u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a, njezina eventualna spojivost s unutarnjim tržištem i, naposljetku, gospodarski kontinuitet između starog HelB-a, koji je postao Helsingin kaupungin Linja-autotoiminta Oy, i novog HelB-a, koji je sada dio KAG-a.

(79) U skladu s člankom 107. stavkom 1. UFEU-a, „svaka potpora koju dodijeli država članica ili koja se dodjeljuje putem državnih sredstava u bilo kojem obliku koja narušava ili prijeti da će narušiti tržišno natjecanje stavljanjem određenih poduzetnika ili proizvodnje određene robe u povoljniji položaj, nespojiva je s unutarnjim tržištem u mjeri u kojoj utječe na trgovinu među državama članicama”.

(80) Stoga se mjera smatra državnom potporom ako su ispunjeni sljedeći kumulativni uvjeti: i. mjera se može pripisati državi i potječe od državnih sredstava; ii. mjera je selektivna; iii. mjerom se poduzetniku dodjeljuje gospodarska prednost; i iv. mjera narušava ili prijeti da će narušiti tržišno natjecanje i utječe na trgovinu među državama članicama.

9.1. **Mjera 1. – zajam za opremu iz 2002. društvu HKL Bussiliikenne**

(81) Kao prvo, pravila o državnim potporama primjenjuju se samo ako je korisnik mjere „poduzetnik”. Sud dosljedno definira poduzetnike kao subjekte koji obavljaju gospodarsku djelatnost bez obzira na njihov pravni status i način financiranja ([13]). Klasifikacija određenog subjekta kao poduzetnika stoga u potpunosti ovisi o prirodi njegovih djelatnosti, a ne o njegovu statusu u skladu s nacionalnim pravom. Subjekt koji je službeno dio javne uprave ipak se može smatrati poduzetnikom u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a. Jedini je relevantan kriterij obavlja li on gospodarsku djelatnost.

([13]) Presuda Suda od 12. rujna 2000., *Pavlov i dr.*, spojeni predmeti C-180/98 do C-184/98, ECLI:EU:C:2000:428, točka 74., presuda Suda od 10. siječnja 2006., *Cassa di Risparmio di Firenze SpA i dr.*, C-222/04, ECLI:EU: C:2006:8, točka 107.

(82) Finska tvrdi da HKL Bussiliikenne u trenutku odobrenja zajma za opremu nije bio ni društvo ni zaseban pravni subjekt u skladu s finskim pravom, već profitni centar ([14]) u okviru unutarnje poslovne jedinice Grada (HKL). Stoga bi zajam za opremu trebalo smatrati internim dogovorom unutar Grada. Čini se da to podrazumijeva da se na mjeru ne bi trebala primjenjivati pravila o državnim potporama.

(83) Komisija ne dijeli to mišljenje. Čak i ako je HKL Bussiliikenne službeno bio dio Grada, on je bio gospodarski subjekt (što i sama Finska priznaje) koji se bavio pružanjem usluga autobusnog prijevoza na konkurentnom tržištu, a ne javno tijelo koje je izvršavalo bitne funkcije države. HKL Bussiliikenne kao takav jasno je obavljao gospodarske djelatnosti i stoga ga se, neovisno o njegovu službenom pravnom statusu, mora smatrati poduzetnikom u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a. Prema tome, pravila o državnim potporama primjenjuju se na HKL Bussiliikenne. Nepotrebno je reći da se ona primjenjuju i na HelB, koji je bio zaseban pravni subjekt u odnosu na Grad i koji je obavljao istu vrstu gospodarskih djelatnosti kao njegov prethodnik.

(84) Čini se kako Finska tvrdi i da bi zajam za opremu trebalo smatrati postojećom potporom, slično kao mjere odobrene u korist agencija u vlasništvu općina (vidjeti uvodnu izjavu 57.). Komisija napominje da su te mjere bile uspostavljene prije pristupanja Finske Uniji 1. siječnja 1995. (npr. oslobođenje od plaćanja poreza na prijenos od 1943., oslobođenje od plaćanja poreza na imovinu od 1992., oslobođenje od plaćanja poreza na dobit od 1974.). Suprotno tomu, zajam za opremu odobren je 6. svibnja 2002., odnosno više od sedam godina nakon pristupanja. Stoga je jasno da on ne čini postojeću potporu.

9.1.1. *Državna sredstva i pripisivost državi*

(85) Grad je zajam za opremu dao izravno društvu HKL Bussiliikenne i financirao ga iz vlastitog proračuna, a zatim je HelB 2005. preuzeo zajam. Državna sredstva u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a sredstva su države članice i njezinih javnih tijela, kao i sredstva javnih poduzeća u kojima javna tijela imaju izravan ili neizravan kontrolni utjecaj. S obzirom na tu definiciju, mjera jasno uključuje državna sredstva i pripisiva je državi. Finska to ne osporava.

9.1.2. *Selektivnost*

(86) Grad je zajam za opremu odobrio isključivo društvu HKL Bussiliikenne, a 2005. taj je zajam preuzeo HelB. Stoga je zajam za opremu odobren na potpuno *ad hoc* osnovi jednom društvu te nije bio dostupan drugim društvima koja djeluju u sektoru autobusnog prijevoza na području Helsinkija i nalaze se u usporedivoj pravnoj i činjeničnoj situaciji ili društvima koja djeluju u drugim sektorima. Nijedno usporedivo društvo nije ispunjavalo uvjete za mjeru sličnu onoj koja je odobrena društvu HKL Bussiliikenne te stoga nijedno takvo društvo nije ostvarilo usporedivu prednost. Mjera je stoga selektivna.

9.1.3. *Postojanje gospodarske prednosti*

(87) Gospodarskim transakcijama koje izvršavaju javna tijela ne dodjeljuje se prednost njihovim protustrankama i stoga one ne čine potporu ako se izvršavaju u skladu s uobičajenim tržišnim uvjetima ([15]). Kako bi se utvrdilo je li transakcija izvršena u skladu s uobičajenim tržišnim uvjetima, ponašanje javnog tijela treba usporediti s ponašanjem hipotetskog privatnog gospodarskog subjekta koji se nalazi u sličnoj situaciji (takozvani test subjekta u tržišnom gospodarstvu). Sudovi Unije razvili su posebne vrste testa subjekta u tržišnom gospodarstvu za različite vrste gospodarskih transakcija, konkretno „načelo ulagača u tržišnom gospodarstvu" za utvrđivanje postojanja gospodarske prednosti u slučajevima ulaganja javnog vlasničkog kapitala ([16]) i „test privatnog vjerovnika" u slučajevima transakcija koje uključuju dug ([17]).

([14]) Finska nije dostavila detaljnije informacije o tome. Profitni centar uobičajeno je dio organizacije čiji se financijski rezultati mjere odvojeno od ostalih dijelova. Sustav upravljačkog računovodstva uspostavljen je tako da se prihodi i troškovi mogu pravilno dodijeliti profitnom centru. To ne znači nužno da bi profitni centar pripremao svoje zakonski propisane financijske izvještaje.

([15]) Presuda Suda od 11. srpnja 1996., *SFEI i dr.*, C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, točke 60. i 61.

([16]) Vidjeti, na primjer, presudu Suda od 21. ožujka 1990., *Belgija protiv Komisije („Tubemeuse")*, C-142/87, ECLI:EU: C:1990:125, točka 29.; presudu Suda od 21. ožujka 1991., *Italija protiv Komisije („Alfa Romeo")*, C-305/89, ECLI:EU: C:1991:142, točke 18. i 19.; presudu Općeg suda od 30. travnja 1998., *Cityflyer Express protiv Komisije*, T-16/96, ECLI:EU: T:1998:78, točka 51.; presudu Općeg suda od 21. siječnja 1999., *Neue Maxhütte Stahlwerke i Lech-Stahlwerke protiv Komisije*, spojeni predmeti T-129/95, T-2/96 i T-97/96, ECLI:EU: T:1999:7, točka 104.; presudu Općeg suda od 6. ožujka 2003., *Westdeutsche Landesbank Girozentrale i Land Nordrhein-Westfalen protiv Komisije*, spojeni predmeti T-228/99 i T-233/99, ECLI:EU: T:2003:57.

([17]) Presuda Suda od 22. studenoga 2007., *Španjolska protiv Komisije*, C-525/04 P, ECLI:EU:C:2007:698; presuda Suda od 24. siječnja 2013., *Frucona protiv Komisije*, C-73/11 P, ECLI:EU:C:2013:32; presuda Suda od 29. lipnja 1999., *DMTransport*, C-256/97, ECLI:EU: C:1999:332.

(88) Komisija stoga u pogledu ove mjere treba ispitati je li se pri odobravanju zajma za opremu društvu HKL Bussiliikenne, koji je poslije preuzeo HelB, po dogovorenim uvjetima Grad ponašao onako kako bi se ponašao hipotetski privatni vjerovnik u sličnoj situaciji.

(89) Za početak, svaki bi oprezan privatni vjerovnik prije odobrenja zajma prvo proveo kreditnu procjenu potencijalnog dužnika kako bi odlučio hoće li odobriti zajam i po kojim uvjetima ([18]). Kako bi dokazala spojivost s tržištem, država članica mora predočiti dokaze o tome da je odluku o provedbi transakcije donijela na temelju takve *ex ante* procjene ([19]).

(90) Finska nije dostavila nikakve dokaze o tome da je Grad proveo kreditnu procjenu (ili bilo koju drugu vrstu *ex ante* procjene) društva HKL Bussiliikenne prije odobrenja zajma za opremu. Štoviše, Finska je izričito priznala da takva procjena, bilo unutarnja ili vanjska, nije nikada provedena. To je znak da se Finska nije ponašala kao hipotetski privatni vjerovnik.

(91) Finska tvrdi da je zajam ipak bio spojiv s tržištem jer je i. kamatna stopa bila povezana s tržišnom kamatnom stopom, odnosno 12-mjesečnim EURIBOR-om, i jer je ii. HKL Bussiliikenne vjerojatno mogao dobiti zajam sa sličnom maržom od privatne financijske institucije s obzirom na to da je kao unutarnja poslovna jedinica imao jednaku (dobru) kreditnu sposobnost kao sam Grad.

(92) Kada je riječ o prvom argumentu, Komisija napominje da se promjenjiva kamatna stopa, kao što je stopa primijenjena na zajam za opremu, sastoji od dvaju elemenata: osnovne stope i marže. Osnovna stopa u ovom predmetu, odnosno 12-mjesečni EURIBOR, jest stopa po kojoj banke na međubankovnom tržištu posuđuju novac jedna od druge. Marža je premija koja se naplaćuje za rizik povezan s posuđivanjem novca određenom dužniku. Stoga za ocjenu spojivosti zajma s tržištem nije relevantna osnovna stopa, već marža. Prema tome, činjenica da je kamatna stopa na zajam za opremu bila povezana s 12-mjesečnim EURIBOR-om sama po sebi nije dovoljna za dokazivanje spojivosti zajma s tržištem. Treba ocijeniti je li marža pravilno odražavala profil rizika društva HKL Bussiliikenne u trenutku odobrenja zajma za opremu. S obzirom na navedeno, prvi argument valja odbiti.

(93) Kada je riječ o drugom argumentu koji je iznijela Finska, Komisija prvo napominje da Finska nije dostavila nikakve činjenične dokaze kojima bi potkrijepila svoju tvrdnju da je HKL Bussiliikenne mogao dobiti zajam sa sličnom maržom od privatne financijske institucije, kao što su, na primjer, ponude komercijalnih banaka ili primjeri usporedivih tržišnih transakcija. Finska samo tvrdi da je HKL Bussiliikenne mogao dobiti takav zajam jer je imao jednaku kreditnu sposobnost kao sam Grad, a Grad je vjerojatno dobio zajmove s jednakom maržom kao što je ona za zajam za opremu.

(94) Komisija ne dijeli to mišljenje. Kao prvo, Komisija smatra da HKL Bussiliikenne i Grad, usprkos svojoj organizacijskoj povezanosti, nisu imali jednaku kreditnu sposobnost. Sa stajališta vjerovnika na tržištu, zajam odobren Gradu kao javnom tijelu uvijek bi uključivao manji rizik od zajma odobrenog društvu HKL Bussiliikenne, autobusnom prijevozniku koji djeluje na konkurentnom tržištu, čak i ako bi potonji bio organizacijska jedinica Grada.

(95) Kao drugo i još važnije, visoka kreditna sposobnost Grada neodvojivo je povezana s činjenicom da za njegove javne dugove u konačnici jamči država. Zajam odobren Gradu ne može se smatrati prikladnom referentnom tržišnom vrijednošću jer je u uvjetima tog zajma u obzir uzeta ta konačna potpora države, koju dužnik na tržištu nema na raspolaganju. Posljedično, kako bi se ocijenila spojivost zajma za opremu s tržištem, kreditnu sposobnost društva HKL Bussiliikenne treba utvrditi na samostalnoj osnovi, a uvjete zajma treba usporediti sa stvarnom tržišnom

([18]) Presuda Suda od 5. lipnja 2012., *Komisija protiv EDF-a*, C-124/10 P, ECLI:EU:C:2012:318, točke od 82. do 85. i točka 105.

([19]) Presuda Suda od 5. lipnja 2012., *Komisija protiv EDF-a*, C-124/10 P, ECLI:EU:C:2012:318, točke od 82. do 85. Vidjeti i presudu Suda od 24. listopada 2013., *Land Burgenland protiv Komisije*, spojeni predmeti C-214/12 P, C-215/12 P i C-223/12 P, ECLI:EU:C:2013:682, točka 61.

stopom ili približnom vrijednošću. Kako je prethodno navedeno, Finska nije provela takvu ocjenu. Komisija u prošlosti zajmove koje je javni dioničar odobrio svojem društvu kćeri po jednakim povoljnim uvjetima koji su na raspolaganju predmetnom javnom subjektu nije prihvaćala kao zajmove koji ne uključuju potporu ([20]). S obzirom na navedeno, drugi argument koji je iznijela Finska isto tako valja odbiti.

(96) Usklađenost s tržišnim uvjetima može se utvrditi izravno ako javni i privatni subjekti transakciju provode „pari passu" ili na temelju drugih metoda ocjenjivanja ako nisu dostupni tržišni podaci o konkretnoj transakciji. Predmetni zajam odobren je bez sudjelovanja privatnih subjekata i stoga njegovu usklađenost s tržišnim uvjetima nije moguće ocijeniti izravno.

(97) Ako ne postoje konkretne tržišne informacije, usklađenost dužničke transakcije s tržišnim uvjetima može se utvrditi na temelju referentnih vrijednosti, odnosno usporedbom njezinih uvjeta s uvjetima usporedivih tržišnih transakcija. Takve transakcije mogu uključivati, na primjer, zajmove koje su uzeli ili obveznice koje su izdali usporedivi dužnici na tržištu ili zamjene za kreditni rizik kojima se trguje za njihove dugove.

(98) Finska nije navela nijedan primjer usporedive tržišne transakcije koji bi se mogao upotrijebiti kao referentna vrijednost za zajam za opremu iz 2002.

(99) U skladu s navodima podnositelja pritužbe, kamatne stope društva Nobina (privatnog konkurenta društva HelB) za njegove dugoročne zajmove oko 2002. iznosile su približno od 8 % do 11 %. Nobina je u to vrijeme imala kreditni rejting B+.

(100) Komisija nije utvrdila druge prikladne referentne tržišne vrijednosti. Neovisno o tome, Komisija napominje da marža od 0,05 % koja se naplaćivala na zajam za opremu zapravo znači da nije bilo nikakvog kreditnog rizika. Čak ni dužnici s izvrsnim kreditnim rejtingom i dobrim kolateralom vjerojatno ne bi dobili tako nisku maržu na tržištu, a kamoli HKL Bussiliikenne, koji je bio u lošem financijskom položaju i nije osigurao nikakav kolateral.

(101) Budući da nisu dostupni tržišni podaci o konkretnoj transakciji i da nije moguće utvrditi prikladne referentne tržišne vrijednosti, Komisija opravdanim smatra ocijeniti usklađenost zajma za opremu s tržišnim uvjetima na temelju referentnih stopa utvrđenih u Komunikaciji o referentnim stopama iz 1997. ([21]) Referentna stopa trebala bi odražavati prosječnu razinu kamatnih stopa koje se u državama članicama naplaćuju na srednjoročne i dugoročne zajmove osigurane uobičajenim jamstvima. Kao takva može se upotrijebiti kao približna vrijednost za tržišnu stopu.

(102) Komisija napominje da zajam za opremu nije bio osiguran nikakvim jamstvom. Osim toga, prosječna kamatna stopa podrazumijeva prosječnog zajmoprimca, drugim riječima zajmoprimca koji se nalazi u prosječnoj financijskoj situaciji. Očigledno je da društva HKL Bussiliikenne i STA, prethodnici društva HelB, nisu bili u prosječnoj financijskoj situaciji. Oba su društva ostvarivala sve veće gubitke prije odobrenja zajma za opremu te su i nakon toga nastavila poslovati s gubitkom (vidjeti uvodne izjave od 20. do 21.). U rujnu 2004. i sam je Gradski odbor predvidio da HKL Bussiliikenne i STA neće bitno poboljšati dobit u bliskoj budućnosti i da će nastaviti ostvarivati gubitke ([22]). Kada je riječ o društvu HelB, ono prije preuzimanja zajma za opremu nije imalo vlastite prethodne financijske rezultate. Međutim, oprezan vjerovnik na tržištu zasigurno bi prije donošenja odluke o prijenosu zajma uzeo u obzir financijsku situaciju njegovih prethodnika. S obzirom na navedeno, u referentnoj stopi u ovom predmetu jasno je podcijenjen rizik povezan s odobrenjem zajma za opremu.

(103) U skladu s Komunikacijom o referentnim stopama iz 1997., referentna stopa najniža je kamatna stopa koja se može povećati u situacijama koje uključuju poseban rizik (na primjer, u slučaju poduzetnika u teškoćama ili ako nije dano jamstvo koje banke uobičajeno traže). U takvim slučajevima premija može iznositi 400 baznih bodova ili više ako nijedna banka ne bi pristala odobriti predmetni zajam.

(104) Kako je navedeno u uvodnoj izjavi 26., zajam za opremu nije bio osiguran nikakvim kolateralom. Već se samo na temelju toga može utvrditi da je zajam za opremu odobren u situaciji koja je uključivala poseban rizik u smislu Komunikacije o referentnim stopama iz 1997.

([20]) Vidjeti npr. Odluku Komisije (EU) 2016/788 od 1. listopada 2014. o državnoj potpori SA.32833 (2011/C) (ex 2011/NN) koju je provela Njemačka u vezi s instrumentima za financiranje zračne luke Frankfurt Hahn koji su uspostavljeni u razdoblju od 2009. do 2011. (SL L 134, 24.5.2016., str. 1.), uvodna izjava 117.

([21]) Obavijest Komisije o načinu utvrđivanja referentnih stopa i diskontnih stopa (SL C 273, 9.9.1997., str. 3.).

([22]) Prijedlog Gradskog odbora 13/2004 od 1. rujna 2004.

(105) Osim toga, Komisija napominje da je HKL Bussiliikenne prije dobivanja zajma za opremu u svibnju 2002. pokazivao znakove poduzeća u teškoćama, kao što je povećanje gubitaka. Komisija je u odluci o pokretanju postupka preliminarno zaključila da se u skladu sa Smjernicama za sanaciju i restrukturiranje iz 1999. HKL Bussiliikenne mogao smatrati poduzetnikom u teškoćama. Međutim, Komisija je na temelju elemenata prikupljenih tijekom službenog istražnog postupka utvrdila da HKL Bussiliikenne nije zabilježio smanjenje prometa, rast duga ili rast troškova kamata. Stoga smatra da povećanje gubitaka kao jedini čimbenik nije dovoljno kako bi se zaključilo da je HKL Bussiliikenne bio poduzeće u teškoćama u smislu Smjernica za sanaciju i restrukturiranje iz 1999. Istodobno, povećanje gubitaka bez sumnje je znak da je HKL Bussiliikenne u to vrijeme bio u lošem financijskom položaju, što je značilo da je rizik za vjerovnika veći od prosječnog. To je, uz nedostatak jamstava, još jedan čimbenik koji ukazuje na to da je zajam za opremu odobren u situaciji koja uključuje poseban rizik. Financijska situacija društva HKL Bussiliikenne nije se bitno popravila nakon dobivanja zajma za opremu te je i dalje bila loša u trenutku prijenosa zajma na HelB.

(106) STA je isto tako zabilježio povećanje gubitaka prije prijenosa zajma za opremu na HelB u siječnju 2005. Slično kao i u slučaju društva HKL Bussiliikenne, Komisija smatra da iako je povećanje gubitaka znak da je poduzeće u teškoćama, ne može se samo na temelju tog jednog kriterija zaključiti da je društvo STA poduzetnik u teškoćama. Međutim, on nedvojbeno pokazuje da je STA bio u lošem financijskom položaju.

(107) Društvo HelB osnovano je 2005. i stoga prije preuzimanja zajma za opremu nije imao vlastite prethodne financijske rezultate. Ipak, pri procjeni rizika povezanog s prijenosom zajma za opremu na HelB trebalo je uzeti u obzir financijsku situaciju njegovih prethodnika, društava HKL Bussiliikenne i STA. Štoviše, činjenica da je HelB bio novoosnovano poduzeće predstavljala je dodatni rizik za vjerovnika jer su njegovi budući financijski rezultati bili manje predvidivi u odnosu na društvo s vlastitim prethodnim rezultatima.

(108) Stvarni financijski rezultati društva HelB nakon prijenosa zajma za opremu potvrđuju ono što se moglo predvidjeti na temelju financijskih rezultata njegovih prethodnika. HelB je od osnivanja 2005. do 2014. prijavio znatne gubitke u svakoj godini svojeg djelovanja. Jedina iznimka bila je 2013., kada je zabilježio malu dobit u iznosu od 0,1 milijuna EUR odmah nakon što je primio dva zajma za kapital. Još je gore to što od 2009. bilježi povećanje negativnog vlasničkog kapitala: −3,3 milijuna EUR 2009., −6,6 milijuna EUR 2010., −12,7 milijuna EUR 2011., −14,6 milijuna EUR 2012., −15,9 milijuna EUR 2013. i −22,9 milijuna EUR 2014.

(109) Naposljetku, Grad je 2004. i 2007. odgodio otplatu zajma za opremu za ukupno osam godina, s početno predviđenog 31. prosinca 2015. na 31. prosinca 2023. Produljenje roka otplate dovodi do povećanja rizika od neotplaćivanja, za što bi razuman vjerovnik na tržištu zatražio dodatnu premiju. Grad nije povećao maržu na zajam za opremu i stoga taj dodatni rizik nije uračunat u kamatnu stopu.

(110) Komisija na temelju analize u uvodnim izjavama od 104. do 109. smatra da je zajam za opremu odobren i naknadno prenesen u situaciji koja je uključivala poseban rizik u smislu Komunikacije o referentnim stopama iz 1997. Stoga, s obzirom na okolnosti ovog predmeta, Komisija smatra da bi najnižu kamatnu stopu trebalo povećati za premiju od najmanje 400 baznih bodova.

(111) U skladu s Komunikacijom o referentnim stopama iz 1997., premija od 400 baznih podova mogla bi se dodatno povećati u slučajevima u kojima nijedna privatna banka ne bi pristala odobriti predmetni zajam. Komisija nije utvrdila nikakve dokaze i ne smatra vjerojatnim da bi bilo koja privatna banka pristala odobriti zajam za opremu po jednakim uvjetima kao Grad, s obzirom na loš financijski položaj zajmoprimca/zajmoprimaca. Neovisno o tome, u nedostatku jasnih pravila o tome kako kvantificirati takve dodatne premije, Komisija je radi opreza odlučila da neće dodatno povećati premiju od 400 baznih bodova.

(112) Najniža referentna stopa za Finsku, koja je utvrđena na temelju petogodišnje međubankovne zamjenske stope, iznosila je 5,06 % u svibnju 2002. i 4,08 % u siječnju 2005. U skladu s Komunikacijom o referentnim stopama iz 1997., Komisija je zadržala pravo upotrijebiti kratkoročniju osnovnu stopu od petogodišnje međubankovne zamjenske stope. Smatra da je u ovom predmetu kao osnovnu stopu prikladno upotrijebiti 12-mjesečni EURIBOR. Razlog tomu je, kao prvo, činjenica da je to bila stvarna osnovna stopa upotrijebljena za zajam za opremu i stoga je izračun približne tržišne stope na temelju nje točniji od izračuna na temelju referentne stope. Kao drugo i još važnije, uporabom EURIBOR-a dobiva se približna vrijednost za promjenjivu tržišnu stopu, što je upravo vrsta kamatne stope upotrijebljene za zajam za opremu (suprotno tomu, uporabom referentne stope u stvarnosti bi se dobila približna vrijednost za nepromjenjivu stopu).

(113) Metodologija za utvrđivanje referentnih stopa izmijenjena je Komunikacijom o referentnim stopama iz 2008. ([23]) Nova metodologija stupila je na snagu 1. srpnja 2008., odnosno nakon odobrenja zajma za opremu. Međutim, kamatnu stopu na zajam za opremu moglo se ponovno utvrditi svakih pet godina nakon prve isplate zajma (vidjeti uvodnu izjavu 26.), odnosno 24. svibnja 2007. i 24. svibnja 2012. Razuman bi vjerovnik s obzirom na sve lošiju financijsku situaciju dužnika iskoristio tu ugovornu mogućnost i povećao kamatnu stopu u skladu s novom razinom rizika. Kako je navedeno u uvodnoj izjavi 153., HelB se barem od 2009. smatrao poduzećem u teškoćama. U skladu s Komunikacijom o referentnim stopama iz 2008., marža zajma za poduzeće u teškoćama bez kolaterala koja je spojiva s tržištem iznosi 1 000 baznih bodova.

(114) Uzimajući u obzir prethodno navedeno, tržišna stopa za zajam za opremu jest i. 12-mjesečni EURIBOR uvećan za 400 baznih bodova u razdoblju od 24. svibnja 2002. do 23. svibnja 2012. te ii. 12-mjesečni EURIBOR uvećan za 1 000 baznih bodova u razdoblju od 24. svibnja 2012. do 13. siječnja 2016., kada je Grad otpisao zajam (vidjeti u nastavku). Stvarna kamatna stopa bila je 12-mjesečni EURIBOR uvećan za 5 baznih bodova, što znači da je bila 395 odnosno 995 baznih bodova ispod tržišne razine.

(115) Grad je 13. siječnja 2016. oslobodio HelB ([24]) obveze otplate nepodmirenog iznosa glavnice zajma za opremu u iznosu od 10,7 milijuna EUR. Time je osim od kamatne stope koja je bila niža od tržišne razine HelB ostvario korist i od toga što nije morao otplatiti glavnicu.

(116) Komisija na temelju prethodne ocjene zaključuje da se Grad nije ponašao kao vjerovnik na tržištu kada je odobrio zajam za opremu po uvjetima koji nisu bili u skladu s tržišnima. Stoga je zajmom za opremu iz 2002. društvima HKL Bussiliikenne i HelB dodijeljena neopravdana gospodarska prednost.

9.1.4. *Utjecaj na tržišno natjecanje i trgovinu među državama članicama*

(117) Pretpostavlja se da je došlo do narušavanja tržišnog natjecanja u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a čim država dodijeli financijsku prednost nekom poduzetniku u liberaliziranom sektoru u kojem postoji ili bi moglo postojati tržišno natjecanje ([25]). Kako je Sud naveo u svojoj presudi u predmetu *Altmark* ([26]), nekoliko je država članica od 1995. počelo s otvaranjem određenih tržišta usluga prijevoza tržišnom natjecanju s poduzetnicima s poslovnim nastanom u drugim državama članicama, tako da već niz poduzetnika nudi usluge gradskog, prigradskog i regionalnog prijevoza u državama članicama koje nisu njihove države podrijetla. Finsko tržište autobusnog prijevoza otvoreno je tržišnom natjecanju. Konkretno, usluge lokalnog autobusnog prijevoza na području Helsinkija nabavljaju se u okviru konkurentnog natječajnog postupka od 1998. (vidjeti uvodne izjave od 24. do 25.). Na tržištu djeluje nekoliko autobusnih prijevoznika, među ostalim i prijevoznici iz drugih država članica. Osim toga, svaka mjera koju odobri država i kojom se može poboljšati konkurentski položaj njezina korisnika u odnosu na druge poduzetnike s kojima se natječe utječe na tržišno natjecanje i trgovinu ([27]). Komisija stoga zaključuje da je zajam za opremu narušio ili prijetio da će narušiti tržišno natjecanje te je utjecao na trgovinu među državama članicama.

9.1.5. *Zaključak o postojanju državne potpore u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a*

(118) S obzirom na navedeno, Komisija zaključuje da mjera 1. čini državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a. Potpora je jednaka zbroju:

(1) razlike između (a) dospjelih kamata izračunanih na temelju kamatne stope spojive s tržištem koju čini 12-mjesečni EURIBOR uvećan za maržu od 400 baznih bodova (u razdoblju od 24. svibnja 2002. do 23. svibnja 2012.) i 1 000 baznih bodova (u razdoblju od 24. svibnja 2012. do 13. siječnja 2016.) i (b) plaćenih kamata izračunanih na temelju stvarne kamatne stope koju čini 12-mjesečni EURIBOR uvećan za maržu od 5 baznih bodova; i

(2) neotplaćene nepodmirene glavnice zajma u iznosu od 10,7 milijuna EUR.

([23]) Komunikacija Komisije o reviziji metode za utvrđivanje referentnih kamatnih i diskontnih stopa (SL C 14, 19.1.2008., str. 6.).

([24]) Točnije, Helsingin kaupungin Linja-autotoiminta Oy, što je sadašnji naziv društva HelB koji je promijenjen nakon što je poslovanje društva HelB prodano društvu Viikin Linja Oy 15. prosinca 2015.

([25]) Presuda od 15. lipnja 2000., *Alzetta Mauro*, T-298/97, T-312/97, T-313/97, T-315/97, od T-600/97 do 607/97, T-1/98, od T-3/98 do T-6/98 i T-23/98, ECLI: EU:T:2000:151, točke od 141. do 147.

([26]) Presuda Suda od 24. srpnja 2003., *Altmark Trans i Regierungspräsidium Magdeburg*, C-280/00, ECLI:EU:C:2003:415.

([27]) Presuda Suda od 7. rujna 1980., *Philip Morris*, 730/79, EU:C:1980:209, točka 11. Vidjeti i presudu u predmetu *Alzetta Mauro* (bilješka 25.), EU:T:2000:151, točku 80.

Tako izračunana potpora iznosi 20 190 595 EUR (vidjeti Prilog). Kada je riječ o datumu odobrenja potpore, komponenta 1. odobrena je na datum dospijeća kamata, odnosno 31. prosinca svake godine u razdoblju od 2002. do 2015. i 13. siječnja 2016. (posljednji dan zajma), dok je komponenta 2. odobrena na datum otpisa zajma, odnosno 13. siječnja 2016.

9.2. **Mjera 2. – zajam društva HelB za kapital iz 2005.**

9.2.1. *Državna sredstva i pripisivost državi, selektivnost, utjecaj na tržišno natjecanje i trgovinu među državama članicama*

(119) Zaključak o državnim sredstvima i pripisivosti državi (vidjeti uvodnu izjavu 85.), selektivnosti (vidjeti uvodnu izjavu 86.) te utjecaju na tržišno natjecanje i trgovinu među državama članicama (vidjeti uvodnu izjavu 117.) koji je donesen u pogledu mjere 1. primjenjuje se na odgovarajući način na ovu mjeru.

9.2.2. *Postojanje gospodarske prednosti*

(120) Finska tvrdi da mjera nije bila novo financiranje, već isključivo tehnička promjena „zajma za osnivanje”, koji je više od deset godina bio uključen u bilancu društva HKL Bussiliikenne, u zajam za kapital. Prema mišljenju Finske, promjena je bila potrebna kako bi se osigurala usklađenost s finskim pravom (HKL Bussiliikenne prestajao je s poslovanjem u skladu s finskim Zakonom o lokalnoj upravi, dok je HelB trebao započeti s poslovanjem u skladu s finskom Zakonom o društvima s ograničenom odgovornošću).

(121) Komisija navodi da su uvjeti zajma za kapital bili puno povoljniji za HelB od uvjeta obveza („zajma za osnivanje” i obveze društva STA) koje su pretvorene u taj zajam za kapital (vidjeti uvodnu izjavu 30.). Te obveze dospijevale su bez obzira na financijsku situaciju društva HelB, dok se zajam za kapital trebao otplaćivati samo ako je HelB ostvario dovoljnu dobit. To je bilo dvojbeno s obzirom na to da su prethodnici društva HelB (HKL Bussiliikenne i STA) u šest uzastopnih godina prije odobrenja mjere (1999.–2004.) imali znatne gubitke. Osim toga, za razliku od pretvorenih obveza, zajam za kapital bio je podređen svim drugim dugovima. Nadalje, „zajam za osnivanje” odobren je na 25 godina, dok je trajanje zajma za kapital bilo neograničeno. Naposljetku, kamatna stopa na zajam za kapital (6 %) bila je niža od izvorne kamatne stope na „zajam za osnivanje” (9 %).

(122) Štoviše, određene značajke zajma za kapital, kao što su uvjetovanje otplate ostvarivanjem dovoljne dobiti, podređenost i neograničeno trajanje, toliko su se razlikovale od redovnog zajma i bile slične kapitalu da je opravdano zajam za kapital ne smatrati više zajmom, već kvazivlasničkim instrumentom. Zajam za kapital na početku je čak bio i prijavljen kao vlasnički kapital u bilanci društva HelB.

(123) Komisija je u prošlosti zaključila da se znatne promjene početnog financiranja moraju smatrati novom mjerom ([28]). S obzirom na prethodno navedeno, zajam za kapital stoga se ne može smatrati samo „tehničkom promjenom”, kako tvrdi Finska, već novim instrumentom financiranja (u odnosu na „zajam za osnivanje”), koji se sastoji od pretvorbe postojećih obveza u kvazivlasnički instrument.

(124) Kada je riječ o tvrdnji da je pretvorba postojećih obveza u zajam za kapital bila potrebna kako bi se osigurala usklađenost s finskim pravom, Komisija napominje da iako su određene značajke zajmova za kapital zaista uređene finskim Zakonom o društvima s ograničenom odgovornošću (npr. ograničeni uvjeti otplate, nepostojanje kolaterala), pravom se od Grada prije svega nije zahtijevalo da obveze pretvori u zajam za kapitala, a kamoli da to učini po dogovorenim uvjetima. Na Gradu je bilo da odabere prikladan instrument. Mogao je, na primjer, refinancirati obveze po drukčijim uvjetima ili ih je mogao refinancirati na tržištu. Određene značajke zajma za

([28]) Odluka Komisije od 23. siječnja 2018. u predmetu SA.43127 – *Restrukturiranje poljske regionalne željeznice*, SL C 158, 4.5.2018., str. 10., uvodne izjave od 65. do 67.

kapital morale su se uskladiti s finskim pravom tek nakon što je Grad odlučio pretvoriti obveze u takav zajam. Grad je i dalje mogao utvrditi druge značajke koje nisu uređene pravom, na primjer kamatnu stopu. Stoga je ta tvrdnja neosnovana. U svakom slučaju, čak i ako bi pretvorba bila potrebna za osiguravanje usklađenosti s domaćim pravom, uvjeti takve pretvorbe i dalje moraju biti u skladu s pravilima o državnim potporama. Drugim riječima, za ocjenu državne potpore nije relevantno je li Grad morao pretvoriti obveze u skladu s domaćim pravom, već je li to učinio po tržišnim uvjetima.

(125) Komisija stoga mora ocijeniti je li zajmom za kapital iz 2005. društvu HelB dodijeljena neopravdana gospodarska prednost. U tu svrhu mora utvrditi je li ponašanje Grada, kada je odlučio pretvoriti obveze u zajam za kapital po dogovorenim uvjetima, usporedivo s ponašanjem privatnog vjerovnika u sličnoj situaciji.

(126) Razuman vjerovnik na tržištu koji je suočen s izborom između prijenosa postojećih obveza bez promjene njihovih uvjeta i njihove pretvorbe u zajam za kapital prvo bi usporedio financijski ishod obaju scenarija (na primjer, neto sadašnju vrijednost očekivanih budućih novčanih tokova) i zatim izabrao onaj kojim se osigurava veći očekivani povrat.

(127) Grad nije proveo takvu usporednu analizu kako bi utvrdio koje bi daljnje djelovanje bilo gospodarski isplativije. Finska je izričito priznala da Grad prije odobrenja zajma za kapital nije proveo nikakvu *ex ante* poslovnu procjenu. Stoga Grad nije mogao stvoriti opravdana očekivanja u pogledu pitanja hoće li HelB ostvariti dovoljno sredstava za otplatu zajma za kapital, a još manje hoće li se zajmom osigurati veći povrat nego pretvorenim obvezama. Razuman vjerovnik na tržištu ne bi se tako ponašao u sličnoj situaciji.

(128) Finska je obavijestila Komisiju da je provedena istraga, na temelju koje je ocijenjeno da bi se spajanjem društava HKL Bussiliikenne i STA mogle ostvariti operativne i gospodarske koristi. Finska u tom kontekstu upućuje na prijedlog Gradskog odbora od 1. rujna 2004. da se nastavi sa spajanjem ([29]).

(129) Komisija je pregledala taj prijedlog i utvrdila da se on odnosi na spajanje, a ne na zajam za kapital. Konkretno, u njemu se analizira je li za Grad bolje da se društvo HKL Bussiliikenne spoji s društvom STA ili da ostanu odvojeni te koji bi model spajanja bio najbolje rješenje. U prijedlogu se uopće ne spominje zajam za kapital, a kamoli analizira njegova gospodarska opravdanost ili njegovi uvjeti. Stoga se on ne može smatrati opravdanjem za spojivost zajma za kapital s tržištem.

(130) U svakom slučaju, čini se da je odobrenjem zajma za kapital (pretvorbom obveza) Grad oslabio svoj položaj kao vjerovnik. Razlog tomu je činjenica da su uvjeti otplate zajma za kapital bili puno nepovoljniji za Grad od uvjeta otplate osnovnih obveza (vidjeti uvodnu izjavu 121.). S druge strane, Grad zauzvrat nije dobio ništa. Naime, Grad bi kao jedini vlasnik društva HelB imao jednaka prava na buduće kapitalne dobitke neovisno o tome je li odobrio zajam za kapital (pretvorbom obveza) ili prenio osnovne obveze bez promjene njihovih uvjeta.

(131) Kao i u slučaju zajma za opremu (mjere 1.), mjera 2. provedena je bez sudjelovanja privatnih subjekata te se stoga njezina usklađenost s tržišnim uvjetima ne može ocijeniti izravno.

(132) Za razliku od mjere 1., Finska je navela primjere zajmova za kapital odobrenih u razdoblju od 2004. do 2006., za koje se primijenjena kamatna stopa kretala u rasponu od 4,7 % od 7,539 %, te je tvrdila da oni čine usporedivu referentnu skupinu za zajam za kapital koji se ocjenjuje.

(133) Komisija u tom pogledu napominje da prikladna referentna vrijednost mora biti dovoljno usporediva s intervencijom države, posebno u smislu vrste predmetnog subjekta, predmetnog tržišta te vrste predmetne transakcije i situacije poduzetnika korisnika ([30]).

(134) Kada je riječ o primjerima koje je navela Finska, Komisija napominje, kao prvo, da Finska nije pojasnila jesu li referentni vjerovnici bili slični Gradu, odnosno jesu li bili matična društva grupe koja su prethodno bila izložena svojim dužnicima kao vjerovnici i dioničari. Kao drugo, referentni korisnici zajmova za kapital poslovali su na tržištima na kojima HelB nije poslovao (npr. tržištima proizvodnje metala, nekretnina, izgradnje i građevinarstva, financijskih usluga) te nijedan nije pružao usluge autobusnog prijevoza. To je važno jer, jednako kao pojedinačni dužnici, i poslovni sektori imaju svoje rizike koji su svojstveni njihovu tržištu i koje je potrebno na odgovarajući način uključiti u troškove financiranja. Kao treće, referentne transakcije sastojale su se od odobrenja zajmova za

([29]) Prijedlog Gradskog odbora 13/2004 od 1. rujna 2004.

([30]) Vidjeti presudu Općeg suda od 6. ožujka 2003., *Westdeutsche Landesbank Girozentrale i Land Nordrhein-Westfalen protiv Komisije*, spojeni predmeti T-228/99 i T-233/99, ECLI:EU:T:2003:57, točka 251.

kapital etabliranim društvima. Suprotno tomu, transakcija koja se ocjenjuje sastoji se od odobrenja zajma za kapital (pretvorbom obveza) novoosnovanom društvu, što podrazumijeva veći rizik za vjerovnika (vidjeti uvodnu izjavu 107.). Kao četvrto, referentni vjerovnici možda nisu bili u financijskoj situaciji koja je usporediva sa situacijom društva HelB. To je bitno jer se na temelju financijskog položaja dužnika utvrđuju kreditni rizik konkretnog dužnika i kamatna stopa. Uzimajući u obzir sve te razlike, Komisija smatra da se primjeri koje je navela Finska ne mogu smatrati usporedivim tržišnim transakcijama i stoga nisu prikladna referentna vrijednost.

(135) U nedostatku tržišnih podataka o konkretnoj transakciji i prikladnih referentnih tržišnih vrijednosti Komisija smatra da je, kao i u slučaju zajma za opremu, opravdano spojivost zajma za kapital iz 2005. s tržištem ocijeniti na temelju Komunikacije o referentnim stopama iz 1997.

(136) Kao i zajam za opremu, zajam za kapital iz 2005. nije bio osiguran nikakvim kolateralom. Uz to je bio podređen svim drugim dugovima. Stoga se zaključak donesen u pogledu zajma za opremu u uvodnoj izjavi 104., odnosno da je odobren u situaciji koja uključuje poseban rizik u smislu Komunikacije o referentnim stopama iz 1997., primjenjuje *a fortiori* na zajam za kapital iz 2005.

(137) Osim toga, s obzirom na to da HelB 2005. nije imao vlastite prethodne financijske rezultate, vjerovnik na tržištu koji ocjenjuje rizik povezan s odobrenjem zajma za kapital iz 2005. (pretvorbom obveza) društvu HelB morao bi uzeti u obzir financijsku situaciju njegovih prethodnika, društava HKL Bussiliikenne i STA. Ocjena dana u tom pogledu u uvodnim izjavama od 105. do 106. u odnosu na zajam za opremu na odgovarajući se način primjenjuje na zajam za kapital iz 2005. Štoviše, činjenica da je HelB bio novoosnovano poduzeće predstavljala je dodatni rizik za vjerovnika jer su njegovi budući financijski rezultati bili manje predvidivi u odnosu na društvo s vlastitim prethodnim rezultatima.

(138) Komisija na temelju prethodno navedenog smatra da je zajam za kapital iz 2005. bio odobren u situaciji koja je uključivala poseban rizik u smislu Komunikacije o referentnim stopama iz 1997. Stoga, s obzirom na okolnosti ovog predmeta, Komisija smatra da bi najnižu referentnu stopu trebalo povećati za premiju od najmanje 400 baznih bodova.

(139) Komisija nije utvrdila nikakve dokaze i ne smatra vjerojatnim da bi bilo koja privatna banka pristala odobriti zajam za kapital po jednakim uvjetima kao Grad. Finska smatra da se više ne može sa sigurnošću utvrditi spremnost banaka ili financijskih institucija da društvu HelB odobre financiranje 2005. U skladu s Komunikacijom o referentnim stopama iz 1997., u slučajevima u kojima nijedna privatna banka ne bi pristala odobriti predmetni zajam premija od 400 baznih bodova može se dodatno povećati. Neovisno o tome, kao i u slučaju zajma za opremu iz 2002., u nedostatku jasnih pravila o tome kako kvantificirati takve dodatne premije, Komisija je radi opreza odlučila da neće dodatno povećati premiju od 400 baznih bodova.

(140) Štoviše, rizik povezan s odobrenjem zajma za kapital (pretvorbom obveza) podcijenjen je ne samo u premiji, već i u samoj najnižoj referentnoj stopi. Razlog tomu je činjenica da bi referentne stope trebale odražavati prosječne stope na redovne zajmove, dok predmetna mjera nije redovan zajam, već kvazivlasnički instrument (vidjeti uvodnu izjavu 122.), za koji bi, pod uvjetom da su svi ostali čimbenici jednaki, vjerovnik na tržištu zahtijevao višu kamatnu stopu.

(141) Uzimajući u obzir poseban rizik povezan s odobrenjem zajma za kapital (pretvorbom obveza), približna vrijednost za tržišnu stopu trebala je iznositi najmanje 8,08 % u siječnju 2005. (u trenutku pretvorbe „zajma za osnivanje") i najmanje 7,70 % u travnju 2006. (u trenutku pretvorbe obveze društva STA), što odgovara najnižim referentnim stopama od 4,08 % odnosno 3,70 % uvećanima za premiju od najmanje 400 baznih bodova. S obzirom na navedeno, kamatna stopa na zajam za kapital (6 %) bila je niža od približne vrijednosti za tržišnu stopu utvrđene u skladu s Komunikacijom o referentnim stopama iz 1997.

(142) Komisija na temelju prethodne ocjene zaključuje da se Grad nije ponašao kao vjerovnik na tržištu jer je zajam za kapital (pretvorbom obveza) odobrio po uvjetima koji nisu bili u skladu s tržišnima. Stoga je zajmom za kapital iz 2005. društvu HelB dodijeljena neopravdana gospodarska prednost.

9.2.3. *Zaključak o postojanju državne potpore*

(143) S obzirom na navedeno, Komisija zaključuje da je mjera 2. čini državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a. Potpora odgovara razlici između:

(1) dospjelih kamata izračunanih na temelju kamatne stope spojive s tržištem, odnosno (a) 8,08 % na „zajam za osnivanje" u razdoblju od 1. siječnja 2005. do 11. prosinca 2015. te (b) 7,70 % na obvezu društva STA u razdoblju od 18. travnja 2006. do 11. prosinca 2015. ([31]); i

(2) stvarno plaćenih kamata, odnosno 0.

Tako izračunana potpora iznosi 20 241 255 EUR (vidjeti Prilog). Datum odobrenja potpore jest datum na koji bi kamate dospjele da je zajam odobren po tržišnim uvjetima, odnosno 31. prosinca svake godine od 2005. do 2014. te 11. prosinca 2015. (dan pretvorbe zajma za kapital iz 2005. u vlasnički kapital društva HelB) ([32]).

9.3. **Mjera 3. – zajam društva HelB za kapital iz 2011.**

9.3.1. *Državna sredstva i pripisivost državi, selektivnost, utjecaj na tržišno natjecanje i trgovinu među državama članicama*

(144) Zaključak o državnim sredstvima i pripisivosti državi (vidjeti uvodnu izjavu 85.), selektivnosti (vidjeti uvodnu izjavu 86.) te utjecaju na tržišno natjecanje i trgovinu među državama članicama (vidjeti uvodnu izjavu 117.) koji je donesen u pogledu mjere 1. primjenjuje se na odgovarajući način na ovu mjeru.

9.3.2. *Postojanje gospodarske prednosti*

(145) Uvodno valja napomenuti da je zajam za kapital iz 2011. odobren po jednakim uvjetima kao zajam za kapital iz 2005., odnosno po kamatnoj stopi od 6 % i bez kolaterala te je otplata bila uvjetovana raspoloživošću dovoljne dobiti, a zajam podređen svim drugim dugovima i neograničenog trajanja. Stoga bi, kao i zajam za kapital iz 2005., zajam za kapital iz 2011. trebalo smatrati kvazivlasničkim instrumentom. Sama Finska mjeru 3. naziva „dokapitalizacijom" i priznaje da je riječ bila o vlasničkom instrumentu. Međutim, za razliku od zajma za kapital iz 2005., zajam za kapital iz 2011. nije bio rezultat pretvorbe postojećih obveza, već novo vlasničko ulaganje.

(146) Razuman ulagač na tržištu koji razmatra vlasničko ulaganje prvo bi proveo analizu procjene ulaganja kako bi ocijenio je li očekivana stopa povrata takvog ulaganja viša od nužne stope povrata ulagača uzimajući u obzir sve relevantne rizike. Nužna stopa povrata u ovom predmetu može se definirati kao minimalna stopa povrata koju bi ulagač na tržištu želio ostvariti kako bi poduzeo ulaganje. Uobičajene metode koje se upotrebljavaju u procjeni ulaganja uključuju, na primjer, neto sadašnju vrijednost ili unutarnju stopu povrata. Razuman tržišni subjekt poduzeo bi ulaganje ako je njegova unutarnja stopa ulaganja veća od nužne stope ulaganja ili ako je njegova neto sadašnja vrijednost veća od 0.

(147) Grad nije proveo procjenu ulaganja ni bilo koju drugu vrstu *ex ante* analize za procjenu financijskog ishoda ulaganja prije nego što je donio odluku o odobrenju zajma za kapital iz 2011. društvu HelB. Prema navodima Finske, Grad je prije odobrenja zajma pratio financijsku situaciju društva HelB i bio je upoznat s njome. Međutim, samo saznanje o financijskoj situaciju nije dovoljno da se opravda ulaganje, tim više kada je ta situacija loša, kao u slučaju društva HelB. Grad je jednostavno osigurao vlasnički kapital a da se nije informirao o tome može li ostvariti nužan povrat svojeg ulaganja. Razuman ulagač zasigurno se ne bi tako ponašao u sličnoj situaciji.

([31]) Dospjele kamate izračunavaju se na temelju nepodmirene glavnice uvećane za kapitalizirane kamate jer su se u skladu s uvjetima zajma neplaćene kamate trebale kapitalizirati (vidjeti uvodnu izjavu 31.).

([32]) U skladu s ugovorom o zajmu, kamate su se plaćale ako je društvo u određenoj financijskoj godini ostvarilo dovoljnu dobit. Financijska godina društva HelB podudarala se s kalendarskom godinom. Komisija stoga smatra da bi, u slučaju da je zajam bio odobren po tržišnim uvjetima (tj. po kamatnoj stopi spojivoj s tržištem koja se plaća neovisno o financijskim rezultatima društva HelB), kamate dospjele 31. prosinca svake godine tijekom cijelog razdoblja trajanja zajma i 11. prosinca 2015., tj. na dan pretvorbe zajma u vlasnički kapital društva HelB.

(148) Kao i u slučaju prethodnih dviju mjera, zajam za kapital iz 2011. odobren je bez sudjelovanja privatnih subjekata te se stoga njegova usklađenost s tržišnim uvjetima ne može ocijeniti izravno.

(149) Finska je navela jedan primjer zajma za kapital koji je 4. prosinca 2012. odobren u iznosu od 65 milijuna EUR po kamatnoj stopi vezanoj uz šestomjesečni EURIBOR uvećan za maržu od 4,75 % (odnosno ukupno 5,092 % na datum odobrenja), tvrdeći da se to može smatrati dokazom spojivosti s tržištem jer je kamatna stopa na zajam za kapital iz 2011. bila viša.

(150) Kao i u slučaju zajma za kapital iz 2005., Finska nije pojasnila je li referentni vjerovnik bio sličan Gradu, odnosno je li bio matično društvo grupe koje je prethodno bilo izloženo svojem dužniku kao vjerovnik i dioničar. Osim toga, referentni izdavatelj zajma za kapital nije poslovao na istom tržištu (prodaja šumskih površina i zemljišta) kao Grad/HelB. Štoviše, referentna transakcija provedena je više od 1,5 godina nakon zajma za kapital koji se ocjenjuje. Naposljetku, referentni vjerovnik možda nije bio u financijskoj situaciji koja je usporediva sa situacijom društva HelB. Komisija stoga smatra da se primjer koji je navela Finska ne može smatrati usporedivom tržišnom transakcijom i stoga nije prikladna referentna vrijednost.

(151) Prikladne referentne tržišne vrijednosti nije utvrdila ni Komisija. Budući da nisu dostupni tržišni podaci o konkretnoj transakciji i da nije bilo moguće utvrditi prikladne referentne tržišne vrijednosti, Komisija mora primijeniti druge metode ocjenjivanja.

(152) U slučaju vlasničkog ulaganja, kao što je ova mjera, Komisija smatra da je neto sadašnja vrijednost prikladna metoda ocjenjivanja. Neto sadašnja vrijednost jednaka je očekivanim budućim novčanim tokovima od zajma diskontiranima po nužnoj stopi povrata. Očekivani budući novčani tokovi sastoje se od početnog ulaganja kapitala (tj. samog zajma) i naknadnih plaćanja primljenih po zajmu (tj. otplate glavnice i kamata) do njegove potpune amortizacije. Komisija stoga mora ocijeniti koji bi iznos plaćanja oprezan i razuman ulagač na tržištu mogao razborito očekivati po zajmu za kapital odobrenom društvu u financijskoj situaciji u kojoj se HelB nalazio u siječnju 2011.

(153) Komisija je prvo ispitala financijsku situaciju društva HelB 2010., odnosno u posljednjoj financijskoj godini prije nego što je Grad odobrio zajam za kapital. HelB je za tu godinu prijavio gubitak od −3,3 milijuna EUR i negativni vlasnički kapital od −6,6 milijuna EUR. Komisija je u prijašnjim predmetima ([33]) zaključila da ako društvo ima negativan vlasnički kapital, *a priori* se pretpostavlja da se u skladu s točkom 10. Smjernica za sanaciju i restrukturiranje iz 2004. smatra poduzećem u teškoćama. Opći je sud isto tako zaključio da je društvo s negativnim vlasničkim kapitalom društvo u teškoćama ([34]). Na temelju Smjernica za sanaciju i restrukturiranje iz 2004., HelB se stoga prije dobivanja zajma za kapital iz 2011. smatrao poduzetnikom u teškoćama (takvim se poduzetnim smatra od 2009. nadalje ([35]), odnosno poduzetnikom koji bi bez intervencije države gotovo sigurno bio osuđen na prestanak poslovanja u kratkoročnom ili srednjoročnom razdoblju.

(154) Kako bi ocijenio financijske perspektive društva, razuman privatni ulagač razmotrio bi ne samo njegovu trenutačnu financijsku situaciju, već i njegove prethodne financijske rezultate. Razlog tomu je činjenica da trenutačna financijska situacija može biti iskrivljena, na primjer pod utjecajem jednokratnih događaja koji se neće ponoviti. Uzimanjem u obzir rezultata u duljem prethodnom razdoblju ulagač može bolje predvidjeti mogući budući trend. Takav bi ulagač pokušao odgovoriti na pitanje je li usprkos lošem financijskom položaju društva HelB 2010. razumno očekivati da će društvo popraviti svoje rezultate i u budućnosti ostvariti dovoljnu dobit za otplatu zajma za kapital.

(155) Analizirajući prethodne financijske izvještaje društva HelB, ulagač bi primijetio da društvo nikada nije prijavilo dobit od početka svojeg poslovanja 2005. Stoga gubitak ostvaren 2010. nije iznimka proizišla iz eventualnog utjecaja jednokratnih događaja ili privremenog pogoršanja tržišnog okruženja, već dugoročan trend koji je obilježen ostvarivanjem velikih gubitaka šest godina zaredom. Na dan 31. prosinca 2010. akumulirani gubici društva HelB

([33]) Odluka Komisije 2008/716/EZ od 2. travnja 2008. o državnoj potpori C 38/07 (ex NN 45/07) koju je provela Francuska u korist društva Arbel Fauvet Rail SA (SL L 238, 5.9.2008., str. 27.), koja je zamijenjena Odlukom Komisije (EU) 2015/1321 od 23. lipnja 2010. o državnoj potpori C 38/2007 (ex NN 45/2007) koju je provela Francuska u korist društva Arbel Fauvet Rail SA (SL L 203, 31.7.2015., str. 31.).

([34]) Presuda Općeg suda od 3. ožujka 2010., spojeni predmeti T-102/07 i T-120/07, *Freistaat Sachsen i dr. protiv Komisije*, EU:T:2010:62, točka 106.

([35]) Kako se poslije pokazalo, HelB je bilježio sve veći negativan vlasnički kapital: −3,3 milijuna EUR 2009., −6,6 milijuna EUR 2010., −12,7 milijuna EUR 2011., −14,6 milijuna EUR 2012., −15,9 milijuna EUR 2013. i −22,9 milijuna EUR 2014.

iznosili su −16,5 milijuna EUR (u odnosu na −0,1 milijun EUR 2005.). Ne može biti nikakve sumnje da bi razuman ulagač to smatrao ozbiljnim upozorenjem da društvo strukturno posluje s gubitkom i vjerojatno neće ostvarivati dobit. Takvo bi očekivanje bilo još opravdanije nakon ispitivanja financijskih rezultata prethodnika društva HelB, društava HKL Bussiliikenne i STA. Ta društva isto tako nisu ostvarila nikakvu dobit, barem ne od 1999. To znači da 2010. nije bila šesta već 12. godina zaredom u kojoj su HelB ili njegovi prethodnici ostvarili gubitke.

(156) Moguće je da bi razuman ulagač, svjestan takve loše financijske situacije i prethodnih rezultata društva HelB, ipak smatrao vrijednim razmotriti bi li društvo zahvaljujući novom zajmu za kapital moglo postati profitabilno. Čini se da Finska sugerira da se to moglo razumno očekivati, posebno uzimajući u obzir činjenicu da je HelB u razdoblju od 2008. do 2010. proveo mjere za poboljšanje profitabilnost (vidjeti uvodnu izjavu 61.).

(157) Komisija u tom pogledu napominje da bi prije donošenja predmetne odluke o ulaganju takav ulagač već bio upoznat sa stvarnim financijskim ishodom navedenih mjera za poboljšanje profitabilnosti. Na kraju 2010., odnosno posljednje godine njihove provedbe, društvo HelB prijavilo je gubitak od −3,3 milijuna EUR. Radi usporedbe, u razdoblju od 2005. do 2007., odnosno tijekom tri godine prije provedbe tih mjera, HelB je prijavio prosječan godišnji gubitak od −2,5 milijuna EUR. To znači da nakon provedbe mjera za poboljšanje profitabilnost HelB ne samo da nije postao profitabilan, već je ostvario još veći gubitak nego prije. Na temelju naknadno dostupnih saznanja valja napomenuti da se godinu dana poslije gubitak društva HelB dodatno povećao na −6,1 milijun EUR usprkos zajmu za kapital koji je primio 2011.

(158) Razuman ulagač ispitao bi i otplaćuje li društvo na koje je njegovo potencijalno ulaganje usmjereno svoje dugove. Bilo bi ohrabrujuće znati da je HelB ispunio svoje obveze. Međutim, razuman ulagač ne bi pronašao utjehu u spoznaji da HelB nije otplatio nijedan dio zajma za kapital iz 2005. Na kraju 2010. preostali iznos tog zajma (s obračunatim kamatama) iznosio je 21,6 milijuna EUR. Komisija podsjeća da je, u skladu s navodima Finske, u trenutku odobrenja zajma za kapital iz 2005. HelB imao zadovoljavajuću kreditnu sposobnost i poboljšane izglede za profitabilnost. Ako društvo u navodno dobroj financijskoj situaciji nije otplatilo nijedan dio zajma za kapital iz 2005., razuman ulagač ne bi očekivao da će dobiti više od poduzetnika u puno lošijem financijskom položaju, kao što je HelB bio 2011.

(159) Komisija ne dijeli mišljenje Finske da se neotplaćivanje zajma za kapital iz 2005. ne može smatrati bitnim čimbenikom pri utvrđivanju spojivosti zajma za kapital iz 2011. s tržištem. Finska to tvrdi uz obrazloženje da finsko pravo uključuje posebne odredbe o zajmovima za kapital. Razlozi zbog kojih se navodna potreba za osiguravanjem usklađenosti s finskim pravom ne može smatrati čimbenikom pri utvrđivanju spojivosti s tržištem, kako su navedeni u uvodnoj izjavi 124. u pogledu zajma za kapital iz 2005., primjenjuju se *mutatis mutandis* na zajam za kapital iz 2011. Osim toga, svaki razuman ulagač koji razmatra odobravanje zajma za kapital smatrao bi da je činjenica je li njegov potencijalni dužnik u prošlosti otplaćivao slične zajmove važan kriterij za donošenje odluke.

(160) Kada je riječ o pitanju očekivanih novčanih tokova razumnog ulagača ostvarenih od zajma za kapital iz 2011., valja podsjetiti da je zajam trebalo otplaćivati samo ako i u mjeri u kojoj je HelB ostvario dovoljnu dobit. Komisija će stoga razmotriti dobit koju bi razuman ulagač očekivao od društva HelB od 2011. nadalje.

(161) Komisija na temelju analize u uvodnim izjavama od 153. do 157. smatra da razuman ulagač s uobičajenim profilom rizika ne bi očekivao da će HelB ostvariti bilo kakvu dobit te stoga ni da će primiti bilo kakva plaćanja po zajmu za kapital iz 2011. Tu analizu potvrđuju i stvarni financijski rezultati društva HelB, koje je nastavilo ostvarivati gubitke i nikada nije otplatilo nijedan dio zajma za kapital iz 2011. Grad je naposljetku zajam pretvorio u vlasnički kapital, što je zapravo značilo da ga je otpisao s obzirom na to da je HelB prestao poslovati.

(162) Čak i da je HelB ostvario određenu dobit, ne bi je mogao cjelokupnu upotrijebiti za otplatu zajma za kapital iz 2011. Prvo bi morao pokriti ostatak svojih akumuliranih gubitaka i zajmova za kapital (−0,6 milijuna EUR na dan 31. prosinca 2010.) i zatim upotrijebiti gotovo 80 % eventualno preostalog viška za otplatu zajma za kapital iz 2005. Razlog tomu je činjenica da su se zajmovi za kapital trebali otplaćivati razmjerno, a zajam za kapital iz 2005. (uključujući obračunate kamate) činio je ugrubo 80 % ukupnog ostatka obaju zajmova za kapital (tj. zajmova iz 2005. i 2011.). Drugim riječima, kako bi otplatio zajam za kapital iz 2011. u iznosu od 5,8 milijuna EUR, HelB bi

morao ostvariti dobit od najmanje 28 milijuna EUR jer je morao pokriti i manjak kapitala u iznosu od −0,6 milijuna EUR te otplatiti zajam za kapital iz 2005. (21,6 milijuna EUR s obračunatim kamatama na kraju 2010.). Osim toga, HelB bi morao otplatiti i sve obračunate kamate na zajam za kapital iz 2011. Radi usporedbe, HelB je u šest financijskih godina svojeg poslovanja do 2010. ostvario ukupni neto gubitak u iznosu od −16,3 milijuna EUR.

(163) Kako je navedeno u uvodnoj izjavi 161., sa stajališta razumnog ulagača očekivane buduće otplate zajma za kapital iz 2011. iznosile bi nula. Stoga neto sadašnja vrijednost tog ulaganja, koja je jednaka zbroju početnog ulaganja kapitala (tj. samog zajma) i naknadnih plaćanja, iznosi −5,8 milijuna EUR. Čak i pod pretpostavkom da bi HelB ostvario određenu dobit, to sigurno ne bi bilo dovoljno za otplatu cijelog zajma (vidjeti uvodnu izjavu 162.). U tom bi slučaju neto sadašnja vrijednost ulaganja i dalje bila negativna. S obzirom na to da je pravilo odlučivanja u analizi neto sadašnje vrijednosti i. da se ulaže ako je neto sadašnja vrijednost veća od nule i ii. da se ne ulaže ako je neto sadašnja vrijednost negativna, Komisija zaključuje da razuman ulagač društvu HelB ne bi odobrio zajam za kapital u siječnju 2011.

(164) Finska tvrdi da zajam za kapital iz 2011. ne bi trebalo ocjenjivati u odnosu na zajam koji bi dao hipotetski novi ulagač, već kao dokapitalizaciju koju je dugotrajni vlasnik grupe proveo za društvo kći u njegovu potpunom vlasništvu kako bi zaštitio svoj kapital.

(165) Pri ispitivanju usklađenosti predmetnog zajma za kapital s tržišnim uvjetima trebalo bi uzeti u obzir prethodnu gospodarsku izloženost Grada kao dioničara (i vjerovnika) društvu HelB ([36]). Takva se prethodna izloženost može razmotriti u okviru protučinjeničnih scenarija, na primjer usporedbom očekivanog povrata predmetnog ulaganja s očekivanim povratom u protučinjeničnom scenariju. Protučinjenični scenariji mogu uključivati, na primjer, prodaju društva, prodaju imovine, likvidaciju, restrukturiranje ili prikupljanje privatnog kapitala. U slučaju da se bilo kojim od tih alternativnih scenarija predvide veći očekivani dobici ili manji očekivani gubici u odnosu na odabrani scenarij, vlasnik na tržištu odabrao bi tu opciju.

(166) Grad nije usporedio povrat od zajma za kapital iz 2011. s povratom u bilo kojem alternativnom scenariju. Štoviše, Finska ne tvrdi da bi se zajmom Gradu osigurao najveći povrat. Grad je stoga donio predmetnu odluku o ulaganju, a da nije provjerio hoće li ona biti isplativija od drugih dostupnih opcija. U svakom slučaju, razuman ulagač s prethodnom izloženošću ne bi se tako ponašao.

(167) U nedostatku bilo kakve usporedbe Grada, Komisija je provela svoje ocjenjivanje. Kao prvo, Komisija napominje da dioničar koji u vlasništvu ima 100 % dionica društva zaista može imati drukčije interese od ulagača bez prethodne izloženosti, međutim čak ni takav dioničar ne bi beskonačno financirao svoje društvo kći, već bi prije ili kasnije zahtijevao povrat svojeg ulaganja.

(168) Do trenutka kada je Grad odobrio zajam za kapital iz 2011., HelB i njegovi prethodnici nisu ostvarili nikakav povrat dobiti najmanje 12 godina zaredom i nije bilo realnih izgleda za profitabilnost u budućnosti (vidjeti uvodnu izjavu 155.). Štoviše, Grad je svjedočio smanjenju svojeg kapitala svake godine usprkos prethodnom ulaganju u iznosu od najmanje 30,8 milijuna EUR u obliku „zajma za osnivanje” i zajma za opremu. Do 2010. akumulirani kapitalni gubici Grada od ulaganja u HelB i njegove prethodnike dosegnuli su −21,7 milijuna EUR ([37]). Dvojbeno je da bi bilo koji razuman dioničar nastavio financirati svoje društvo kći u takvim okolnostima.

(169) Kvantitativno je povrat od zajma za kapital iz 2011. koji bi razuman ulagač na tržištu razborito očekivao iznosio −5,8 milijuna EUR (vidjeti uvodnu izjavu 163.). Međutim, to nije jedini element koji bi dioničar (posebno dioničar koji u vlasništvu ima 100 % dionica društva) uzeo u obzir. On bi razmotrio i očekivane buduće kapitalne dobitke/gubitke. Komisija u tom pogledu napominje da bi Grad svake godine nakon ulaganja izgubio još najmanje −2,7 milijuna EUR svojeg kapitala da je HelB nastavio smanjivati svoj kapital po prosječnoj stopi zabilježenoj u razdoblju od 2005. do 2010. Grad je zapravo izgubio puno više, odnosno u prosjeku −4,1 milijun EUR kapitala godišnje u razdoblju od 2011. do 2014.

([36]) Vidjeti presudu Suda od 3. travnja 2014., *ING Groep NV*, C-224/12 P, ECLI:EU:C:2014:213, točke od 29. do 37.

([37]) Neto imovina društva HKL Bussiliikenne smanjila se s 9 milijuna EUR 1999. na 3,6 milijuna EUR 2004., dok se neto imovina društva HelB smanjila s 9,7 milijuna EUR 2005. na −6,6 milijuna EUR 2010.

(170) Komisija će sada razmotriti alternativni scenarij prodaje društva HelB. Grad bi u takvom slučaju imao troškove postupka prodaje, koji su uobičajeno zanemarivi. Izgubio bi i zajam za kapital iz 2005. Međutim, vjerojatnost otplate tog zajma ionako je bila mala te on zapravo nikada nije otplaćen (vidjeti uvodnu izjavu 158.). Grad bi izgubio i zajam za opremu, čiji je preostali iznos na kraju 2010. bio 13,1 milijun EUR i koji je HelB otplaćivao u iznosu od 0,6 milijuna EUR godišnje. Nije bilo razumno očekivati da će zajam za opremu biti u cijelosti otplaćen (HelB je zapravo otplatio samo 2,4 milijuna EUR prije nego što je Grad otpisao zajam). Ipak, čak i u malo vjerojatnom slučaju da je HelB nastavio otplaćivati taj zajam, svi povezani prihodi bili bi i više nego izjednačeni s vjerojatnim kapitalnim gubicima (vidjeti prethodnu uvodnu izjavu). Ukratko, može se sa sigurnošću pretpostaviti da su dodatni troškovi u scenariju prodaje u usporedbi sa stvarnim scenarijem jednaki nuli.

(171) S druge strane, Grad bi u tom scenariju primio prihode od prodaje. Komisija nema točnu procjenu vrijednosti društva HelB u siječnju 2011. Međutim, za ocjenu nije potrebno utvrditi točnu prodajnu vrijednost. Dovoljno je dokazati da bi očekivani prihodi od prodaje bili veći od povrata u osnovnom scenariju, odnosno od −5,8 milijuna EUR (vidjeti uvodnu izjavu 163.).

(172) U rujnu 2015. društvo Inspira Oy, stručnjak kojeg je unajmio Grad, procijenio je da je vrijednost društva HelB iznosi od 11,6 milijuna EUR do 25,6 milijuna EUR (ovisno o upotrijebljenoj metodi vrednovanja). U prosincu 2015. Grad je prodao HelB za 24,2 milijuna EUR. Komisija napominje da je u prosincu 2014. neto imovina društva HelB, koja odražava vrijednost društva, bila za 16,3 milijuna EUR manja u odnosu na prosinac 2010. Pogoršale su se i financijske perspektive društva HelB jer je društvo 2014. prijavilo gubitak od −7 milijuna EUR (smanjenje u odnosu na prethodnu godinu), a 2010. gubitak od −3,3 milijuna EUR (povećanje u odnosu na prethodnu godinu). S obzirom na navedeno, može se pretpostaviti da je vrijednost društva HelB u trenutku odobrenja zajma za kapital iz 2011. bila veća nego u trenutku prodaje društva. U svakom slučaju, izvan je svake razumne sumnje da je Grad mogao očekivati da će prodajom društva HelB u siječnju 2011. ostvariti barem nekakve prihode. To je dovoljno za zaključak da je očekivani povrat bio veći u scenariju prodaje nego u stvarnom scenariju odobrenja zajma. Stoga zajam za kapital iz 2011. nije bio spojiv s tržištem čak i ako se uzme u obzir prethodna gospodarska izloženost Grada.

(173) Ne dovodeći u pitanje zaključak iz prethodne uvodne izjave, čak i da je zajam za kapital iz 2011. bio najbolja opcija za Grad (*quod non*), on i dalje ne bi bio spojiv s tržištem jer nije bio odobren po tržišnim uvjetima. To je zato što je u skladu s Komunikacijom o referentnim stopama iz 2008. ([38]), koja je stupila na snagu 1. srpnja 2008. i stoga se primjenjuje na zajam za kapital iz 2011., približna vrijednost za tržišnu kamatnu stopu za redovan zajam odobren u siječnju 2011. društvu u financijskim teškoćama (rejting CCC i niži), kao što je HelB, bez kolaterala bila 11,49 % (osnovna stopa od 1,49 % uvećana za maržu od 1 000 baznih bodova). Ona je, dakle, bila puno viša od stvarno primijenjene kamatne stope od 6 %. Zapravo bi približna vrijednost za stopu trebala biti čak i viša kako bi se uračunao dodatni rizik povezan s kvazivlasničkim karakterom zajma za kapital.

(174) Finska je dostavila studiju stručnjaka koji je ocijenio spojivost podređenih zajmova odobrenih društvu HelB s tržištem. Studija se odnosi na zajmove za kapital iz 2011. i 2012. Stručnjak je utvrdio da se kamatna stopa od 6 % naplaćena na te zajmove može smatrati tržišno utemeljenom. Međutim, Komisija napominje da studija nosi datum 8. lipnja 2015., odnosno izrađena je dugo nakon što je Grad donio odluku o odobrenju predmetnih zajmova. U skladu s ustaljenom sudskom praksom Suda, usklađenost s tržišnim uvjetima treba ispitati na *ex ante* osnovi, uzimajući u obzir informacije dostupne u trenutku donošenja odluke o intervenciji ([39]). Studija je izrađena *ex post* i stoga se ne može prihvatiti kao legitiman dokaz spojivosti s tržištem.

(175) Ipak, Komisija je ispitala studiju i smatra da se zbog sljedećih razloga ne može prihvatiti kao dokaz spojivosti s tržištem. Kao prvo, u njoj je procijenjen rejting društva HelB u trogodišnjem razdoblju od 2010. do 2012. te ona stoga ne odražava vjerno financijski položaj društva točno u trenutku odobrenja zajmova. Kao drugo, u njoj se zajmovi koji se ocjenjuju uspoređuju s uzorkom podređenih tržišnih zajmova. Međutim, referentna skupina usmjerena je na dužnike višeg rejtinga i stoga je podcijenjena srednja tržišna kamatna stopa ([40]). U svakom slučaju, kamatna stopa na zajmove društva HelB za kapital i dalje je niža od te podcijenjene srednje kamatne stope (6,9 %)

([38]) Vidjeti bilješku 23.

([39]) Presuda Suda od 5. lipnja 2012., *Komisija protiv EDF-a*, C-124/10 P, ECLI:EU:C:2012:318, točke 83., 84., 85. i 105.; presuda Suda od 16. svibnja 2002., *Francuska protiv Komisije (Stardust)*, C-482/99, ECLI:EU:C:2002:294, točke 71. i 72.; presuda Općeg suda od 30. travnja 1998., *Cityflyer Express protiv Komisije*, T-16/96, ECLI:EU:T:1998:78, točka 76.; presuda Općeg suda od 25. lipnja 2015., *Servizi assicurativi del commercio estero SpA (SACE) i Sace BT SpA protiv Komisije*, T-305/13, ECLI:EU:T:2015:435, točka 183., potvrđena presudom Suda od 23. studenoga 2017., C-472/15 P, ECLI:EU:C:2017:885, točke 108. i 109.

([40]) Konkretno, uzorak uključuje osam zajmova s rejtingom BB−/Ba3 (tj. višim) i samo dva zajma s rejtingom CCC+/Caa1 (tj. nižim), čime se smanjuje srednja kamatna stopa referentne skupine.

bez bilo kakva opravdanja. Naposljetku, kamatna stopa na zajmove za kapital niža je od srednjih kuponskih stopa za obveznice izdane 2011. i 2012., pri čemu obveznice uobičajeno imaju višu razinu nadređenosti od podređenih zajmova i stoga su manje rizične. Zaključno, osim činjenice da je studija izrađena *ex post*, što je samo po sebi dovoljno za njezino odbijanje kao legitimnog dokaza, u njoj nije pravilno procijenjena stopa na zajmove za kapital koja je spojiva s tržištem.

(176) Komisija na temelju prethodno navedene ocjene zaključuje da je zajmom za kapital iz 2011. društvu HelB dodijeljena neopravdana gospodarska prednost.

(177) Komisija je u uvodnoj izjavi 163. zaključila da razuman ulagač društvu HelB ne bi odobrio zajam za kapital u siječnju 2011. Drugim riječima, HelB ne bi dobio takav zajam na tržištu ni pod kojim uvjetima. Razlog tomu je činjenica da bi, bez obzira na to koja je kamatna stopa naplaćena, neto sadašnja vrijednost ulaganja koje se sastoji od odobrenja takvog zajma uvijek bila negativna. Od društva HelB se, s obzirom na njegov težak financijski položaj, ne bi moglo razumno očekivati da ostvari dovoljnu dobit za otplatu takvog zajma. Opći sud presudio je da u okolnostima u kojima je zajmoprimac u osjetljivoj financijskoj situaciji koja je ponajprije obilježena smanjenjem prometa, negativnim vlasničkim kapitalom i nemogućnošću vraćanja zajmova vlastitim sredstvima, gospodarska prednost koja nastaje na temelju zajma može biti jednaka ukupnom iznosu pozajmljenih sredstava ([41]). S obzirom na to, gospodarska prednost zajma za kapital iz 2011. jednaka je ukupnom iznosu zajma.

9.3.3. *Zaključak o postojanju državne potpore*

(178) S obzirom na navedeno, Komisija smatra da mjera 3. čini državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a. Potpora odgovara punom iznosu zajma, odnosno iznosi 5,8 milijuna EUR. Datum odobrenja potpore jest datum odobrenja zajma, odnosno 31. siječnja 2011.

9.4. **Mjera 4. – zajam društva HelB za kapital iz 2012.**

9.4.1. *Državna sredstva i pripisivost državi, selektivnost, utjecaj na tržišno natjecanje i trgovinu među državama članicama*

(179) Zaključak o državnim sredstvima i pripisivosti državi (vidjeti uvodnu izjavu 85.), selektivnosti (vidjeti uvodnu izjavu 86.) te utjecaju na tržišno natjecanje i trgovinu među državama članicama (vidjeti uvodnu izjavu 117.) koji je donesen u pogledu mjere 1. primjenjuje se na odgovarajući način na ovu mjeru.

9.4.2. *Postojanje gospodarske prednosti*

(180) Budući da je zajam za kapital iz 2012. bio odobren nakon podnošenja pritužbe u listopadu 2011., Finska na početku tvrdi da je Gradski izvršni odbor zahtijevao davanje tog zajma po tržišnim uvjetima. Finska na temelju toga tvrdi da zajam ne uključuje potporu. Ta tvrdnja nije potkrijepljena nikakvim dokazima ili utemeljenim obrazloženjem. Nije potvrđena ni ocjenom Komisije (vidjeti u nastavku). Stoga je valja odbiti.

(181) Zajam za kapital iz 2012. odobren je po jednakim uvjetima kao zajam za kapital iz 2011. Konkretno, njegova je kamatna stopa iznosila 6 %, nije bio osiguran kolateralom, njegova otplata bila je uvjetovana raspoloživošću dovoljne dobiti, bio je podređen svim drugim dugovima i bio je neograničenog trajanja. Finska je potvrdila da su opći uvjeti zajma za kapital iz 2012. bili jednaki uvjetima zajma za kapital iz 2011.

(182) Prije nego što je društvu HelB odobrio zajam za kapital iz 2012., Grad nije proveo procjenu ulaganja ili bilo kakvu drugu istovrsnu procjenu očekivanog financijskog ishoda ulaganja.

(183) Zajam za kapital iz 2012. odobren je bez sudjelovanja privatnih subjekata i stoga njegovu usklađenost s tržišnim uvjetima nije moguće ocijeniti izravno. Finska nije navela nikakve usporedive tržišne transakcije (vidjeti uvodne izjave od 149. do 150.) i Komisija nije utvrdila prikladne referentne tržišne vrijednosti. Stoga, kao i u slučaju zajma za kapital iz 2011., Komisija mora primijeniti drugu metodu ocjenjivanja, odnosno analizu neto sadašnje vrijednosti.

([41]) Predmet T-423/14, *Larko Geniki Metalleftiki kai Metallourgiki AE protiv Komisije*, ECLI:EU:T:2018:57, točka 193. i navedena sudska praksa.

(184) Financijska situacija društva HelB u trenutku odobrenja zajma za kapital iz 2012. bila je još gora nego kada je društvo dobilo zajam za kapital iz 2011. HelB je na kraju 2011. prijavio gubitak od −6,1 milijuna EUR (u odnosu na −3,3 milijuna EUR 2010.) i negativan vlasnički kapital od −12,7 milijuna EUR (u odnosu na −6,6 milijuna EUR 2010.). Društvo se smatralo poduzetnikom u teškoćama u smislu Smjernica za sanaciju i restrukturiranje iz 2004. Slično tomu, u svibnju 2012. financijske perspektive društva HelB bile su još gore nego u siječnju 2011., kada je odobren prethodni zajam za kapital. Razlog tomu je daljnje povećanje njegovih akumuliranih gubitaka zbog gubitka zabilježenog 2011., koja je time postala 13. uzastopna godina u kojoj su HelB ili njegovi prethodnici ostvarili gubitke.

(185) Budući da su se financijska situacija i financijske perspektive društva HelB dodatno pogoršali, zaključak iz uvodne izjave 161. koji se odnosi na zajam za kapital iz 2011. primjenjuje se *a fortiori* na zajam za kapital iz 2012. Drugim riječima, razuman ulagač s uobičajenim profilom rizika ne bi očekivao da će HelB ostvariti bilo kakvu dobit te stoga ni da će primiti bilo kakva plaćanja po zajmu za kapital iz 2012. To je potvrđeno naknadnim događajima jer HelB nikada nije otplatio nijedan dio zajma za kapital iz 2012. te je Grad naposljetku taj zajam pretvorio u vlasnički kapital, što je zapravo značilo da ga je otpisao s obzirom na to da je HelB prestao poslovati.

(186) Štoviše, u svibnju 2012. Grad još nije bio primio nijedno plaćanje po zajmu za kapital iz 2005. ni zajmu za kapital iz 2011. Nepodmireni iznos tih zajmova na kraju 2011. (s obračunatim kamatama) iznosio je 28,4 milijuna EUR (odnosno 6,8 milijuna EUR više nego na kraju 2010.). HelB bi stoga za otplatu zajma za kapital iz 2012. morao ostvariti dobit od najmanje 37,3 milijuna EUR kako bi prvo pokrio manjak kapitala ([42]) (–0,9 milijuna EUR na kraju 2011.) i zatim razmjerno otplatio zajmove za kapital iz 2005. i 2011. (28,4 milijuna EUR s obračunatim kamatama na kraju 2011.) zajedno s 8 milijuna EUR zajma za kapital iz 2012. Stoga je buduća dobit potrebna za otplatu zajma za kapital iz 2012. bila veća za 9,3 milijuna EUR nego u slučaju zajma za kapital iz 2011. (vidjeti uvodnu izjavu 162.).

(187) Budući da su očekivane buduće otplate zajma za kapital iz 2012. bile jednake nuli, neto sadašnja vrijednost tog ulaganja, koja je jednaka zbroju početnog ulaganja kapitala (odnosno samog zajma) i naknadnih plaćanja, iznosi −8 milijuna EUR. Čak i da je HelB ostvario određenu dobit, to sigurno ne bi bilo dovoljno za otplatu cijelog zajma (vidjeti uvodnu izjavu 186.). U tom bi slučaju neto sadašnja vrijednost ulaganja i dalje bila negativna. Komisija na temelju toga zaključuje, uzimajući u obzir pravilo odlučivanja u analizi neto sadašnje vrijednosti (vidjeti uvodnu izjavu 163.), da razuman ulagač društvu HelB ne bi odobrio zajam za kapital u svibnju 2012.

(188) Kada je riječ o argumentu Finske da je zajam za kapital iz 2012. bio opravdana mjera dioničkog financiranja provedena kako bi se osigurala likvidnost društva kćeri u potpunom vlasništvu, ocjena zajma za kapital iz 2011. navedena u uvodnim izjavama od 165. do 172. primjenjuje se *mutatis mutandis* na zajam za kapital iz 2012., kako je objašnjeno u nastavku.

(189) Do trenutka kada je Grad odobrio zajam za kapital iz 2012., HelB i njegovi prethodnici nisu ostvarili dobit najmanje 13 godina zaredom i nije bilo realnih izgleda za profitabilnost u budućnosti (vidjeti uvodnu izjavu 184.). Štoviše, Grad je svjedočio kontinuiranom smanjenju svojeg kapitala usprkos prethodnom ulaganju u iznosu od najmanje 36,6 milijuna EUR u obliku „zajma za osnivanje", zajma za opremu i zajma za kapital iz 2011. Do 2011. akumulirani kapitalni gubici Grada od ulaganja u HelB i njegove prethodnike dosegnuli su −27,8 milijuna EUR ([43]). Dvojbeno je da bi bilo koji razuman dioničar nastavio financirati svoje društvo kći u takvim okolnostima.

(190) Kvantitativno je povrat od zajma za kapital iz 2012. koji bi razuman ulagač na tržištu razborito očekivao iznosio −8 milijuna EUR (vidjeti uvodnu izjavu 187.). Međutim, to nije jedini element koji bi dioničar (posebno dioničar koji u vlasništvu ima 100 % dionica društva) uzeo u obzir. On bi razmotrio i očekivane buduće kapitalne dobitke/gubitke. Komisija u tom pogledu napominje da bi Grad svake godine nakon ulaganja izgubio još najmanje −3,2 milijuna EUR svojeg kapitala da je HelB nastavio smanjivati svoj kapital po prosječnoj stopi zabilježenoj u razdoblju od 2005. do 2011. Grad je zapravo izgubio još više, odnosno u prosjeku −3,4 milijuna EUR kapitala godišnje u razdoblju od 2012. do 2014.

(191) Kao i u slučaju zajma za kapital iz 2011., Komisija će sada razmotriti alternativni scenarij prodaje društva HelB. Grad bi u takvom slučaju imao troškove postupka prodaje, koji su uobičajeno zanemarivi. Izgubio bi i zajmove za kapital iz 2005. i 2011. Međutim, vjerojatnost otplate tih zajmova ionako je bila mala te oni zapravo nikada nisu otplaćeni (vidjeti uvodne izjave 158. i 161.). Grad bi izgubio i zajam za opremu, čiji je preostali iznos na kraju 2011. bio 12,5 milijuna EUR i koji je HelB otplaćivao u iznosu od 0,6 milijuna EUR godišnje. Nije bilo razumno očekivati da će zajam za opremu biti u cijelosti otplaćen (HelB je zapravo otplatio samo 1,8 milijuna EUR prije nego što je Grad

([42]) Zbroj akumuliranih gubitaka i zajmova za kapital.

([43]) Neto imovina društva HKL Bussiliikenne smanjila se s 9 milijuna EUR 1999. na 3,6 milijuna EUR 2004., dok se neto imovina društva HelB smanjila s 9,7 milijuna EUR 2005. na −12,7 milijuna EUR 2011.

otpisao zajam). Ipak, čak i u malo vjerojatnom slučaju da je HelB nastavio otplaćivati taj zajam, svi povezani prihodi bili bi i više nego izjednačeni s vjerojatnim kapitalnim gubicima (vidjeti prethodnu uvodnu izjavu). Ukratko, može se sa sigurnošću pretpostaviti da su dodatni troškovi u scenariju prodaje u usporedbi sa stvarnim scenarijem jednaki nuli.

(192) S druge strane, Grad bi u tom scenariju primio prihode od prodaje. Komisija nema točnu procjenu vrijednosti društva HelB u svibnju 2012. Međutim, za ocjenu nije potrebno utvrditi točnu prodajnu vrijednost. Dovoljno je dokazati da bi očekivani prihodi od prodaje bili veći od povrata u osnovnom scenariju, odnosno od −8 milijuna EUR (vidjeti uvodnu izjavu 187.).

(193) Kako je navedeno u uvodnoj izjavi 172., u rujnu 2015. procijenjeno je da je vrijednost društva HelB iznosi od 11,6 milijuna EUR do 25,6 milijuna EUR te je u prosincu 2015. Grad prodao HelB za 24,2 milijuna EUR. Komisija napominje da je u prosincu 2014. neto imovina društva HelB, koja odražava vrijednost društva, bila za 10,2 milijuna EUR manja u odnosu na prosinac 2011. Pogoršale su se i financijske perspektive društva HelB jer je društvo 2014. prijavilo gubitak od −7 milijuna EUR (smanjenje za 7,1 milijun EUR u odnosu na prethodnu godinu), a 2010. gubitak od −6,1 milijuna EUR (smanjenje za 3,3 milijuna EUR u odnosu na prethodnu godinu). S obzirom na navedeno, može se pretpostaviti da je vrijednost društva HelB u trenutku odobrenja zajma za kapital iz 2012. bila veća nego u trenutku prodaje društva. U svakom slučaju, izvan je svake razumne sumnje da je Grad mogao očekivati da će prodajom društva HelB u svibnju 2012. ostvariti barem nekakve prihode. To je dovoljno za zaključak da je očekivani povrat bio veći u scenariju prodaje nego u stvarnom scenariju odobrenja zajma. Stoga zajam za kapital iz 2012. nije bio spojiv s tržištem čak i ako se uzme u obzir prethodna gospodarska izloženost Grada.

(194) Ne dovodeći u pitanje zaključak iz prethodne uvodne izjave, čak i da je zajam za kapital iz 2012. bio najbolja opcija za Grad (*quod non*), on i dalje ne bi bio spojiv s tržištem jer nije bio odobren po tržišnim uvjetima. To je zato što je u skladu s Komunikacijom o referentnim stopama iz 2008. ([44]), koja je stupila na snagu 1. srpnja 2008. i stoga se primjenjuje na zajam za kapital iz 2012., približna vrijednost za tržišnu kamatnu stopu za redovan zajam odobren u svibnju 2012. društvu u financijskim teškoćama (rejting CCC i niži), kao što je HelB, bez kolaterala bila 11,67 % (osnovna stopa od 1,67 % uvećana za maržu od 1 000 baznih bodova). Ona je, dakle, bila puno viša od stvarno primijenjene kamatne stope od 6 %. Zapravo bi približna vrijednost za stopu trebala biti čak i viša kako bi se uračunao dodatni rizik povezan s kvazivlasničkim karakterom zajma za kapital.

(195) Kako je ocijenjeno u uvodnim izjavama od 174. do 175., studija koju je dostavila Finska i koja se odnosi na zajmove za kapital iz 2011. i 2012. ne može se prihvatiti kao legitiman dokaz njihove spojivosti s tržištem.

(196) Komisija na temelju prethodno navedenog zaključuje da je zajmom za kapital iz 2012. društvu HelB dodijeljena neopravdana gospodarska prednost. Potpora odgovara punom iznosu zajma zbog istih razloga kao što su oni objašnjeni u uvodnoj izjavi 177.

9.4.3. *Zaključak o postojanju državne potpore*

(197) S obzirom na navedeno, Komisija smatra da mjera 4. čini državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a. Potpora odgovara punom iznosu zajma, odnosno iznosi 8 milijuna EUR. Datum odobrenja potpore jest datum odobrenja zajma, odnosno 23. svibnja 2012.

9.5. **Opći zaključak o postojanju potpore**

(198) S obzirom na ocjenu u uvodnim izjavama od 78. do 197., Komisija zaključuje da mjere 1., 2., 3. i 4. (zajam za opremu i zajmovi za kapital) čine državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a u ukupnom iznosu od 54 231 850 EUR.

10. **SPOJIVOST POTPORE**

(199) Budući da mjere 1., 2., 3. i 4. čine državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a, Komisija mora ocijeniti može li se ta potpora smatrati spojivom s unutarnjim tržištem.

([44]) Vidjeti bilješku 23.

(200) U skladu sa sudskom praksom, državi članici prepušta se da se pozove na moguće osnove za spojivost i da dokaže da su uvjeti za tu spojivost ispunjeni ([45]). Međutim, Finska smatra da predmetne mjere ne čine državnu potporu i stoga nije navela nikakve osnove za spojivost.

(201) Neovisno o tome, Komisija je ocijenila spojivost potpore.

(202) Budući da HelB i njegovi prethodnici posluju u području javnog prijevoza putnika, Komisija je prvo ispitala jesu li se na ovaj predmet mogle primijeniti Uredba (EEZ) br. 1191/69 i Uredba (EZ) br. 1370/2007 ([46]). Uredbom (EEZ) br. 1191/69 utvrđena su pravila koja su se primjenjivala na obveze pružanja javnih usluga u kopnenom prijevozu prije stupanja na snagu Uredbe (EZ) br. 1370/2007 o uslugama javnog željezničkog i cestovnog prijevoza putnika. Uredbom (EEZ) br. 1370/2007 utvrđuju se uvjeti pod kojima se plaćanja naknade propisana u ugovorima i koncesijama za usluge javnog prijevoza putnika smatraju spojivima s unutarnjim tržištem i oslobođena su od prethodne prijave državne potpore. Komisija napominje da zajam za opremu iz 2002. i zajmovi za kapital iz 2005., 2011. i 2012. čine mjere financiranja duga koje su bile odobrene društvu HelB i koje ni u kojem slučaju nisu naknada za ispunjavanje obveza pružanja javnih usluga. Stoga mjere koje se ocjenjuju nisu obuhvaćene područjem primjene tih uredaba.

(203) Komisija je zatim ocijenila je li članak 93. UFEU-a prikladna osnova za spojivost. Članak 93. UFEU-a sadržava pravila o spojivosti državnih potpora u području koordinacije prijevoza i obveza pružanja javnih usluga u sektoru prijevoza te čini *lex specialis* u pogledu članka 106. stavka 2. i članka 107. stavka 3. UFEU-a. Sud je presudio da se tim člankom „potvrđuje da je potpora u području prijevoza spojiva s unutarnjim tržištem samo u strogo definiranim slučajevima kojima se ne ugrožavaju opći interesi [Unije]" ([47]).

(204) Komisija napominje da potpora mora ispunjavati potrebe koordinacije prijevoza kako bi bila spojiva. Smatra se da mjera ispunjava potrebe koordinacije prijevoza ako je nužna i proporcionalna namijenjenom cilju. Komisija je skladu sa svojom ustaljenom praksom odlučivanja smatrala da je potpora za koordinaciju prijevoza spojiva s unutarnjim tržištem na temelju članka 93. UFEU-a ako su ispunjeni sljedeći kumulativni uvjeti: i. potpora pridonosi cilju od zajedničkog interesa; ii. potpora je nužna i ima poticajan učinak; iii. potpora je proporcionalna; iv. potpora ili djelatnost za koju se potpora dodjeljuje otvorena je svim korisnicima na nediskriminirajućoj osnovi. Potpora stoga mora prije svega biti nužna kako bi se ostvario cilj od zajedničkog interesa te mora imati poticajan učinak, odnosno potporom se mora promijeniti ponašanje korisnika na način da on počne obavljati dodatnu djelatnost koju bez potpore ne bi obavljao ili bi je obavljao na ograničen ili drukčiji način, tako da cilj od zajedničkog interesa ne bi bio ostvaren. Komisija smatra da zajam za opremu iz 2002. i zajmovi za kapital iz 2005., 2011. i 2012. nisu imali poticajan učinak jer se tim mjerama nije promijenilo ponašanje društva HelB (ni njegovih prethodnika) na način da je počeo obavljati dodatnu djelatnost koju bez potpore ne bi obavljao. Budući da su prethodno navedeni uvjeti kumulativni, to je dovoljno za zaključak da se mjere koje se ocjenjuju ne mogu smatrati spojivima na temelju članka 93. UFEU-a.

(205) Komisija je ocijenila i mogu li se iznimke utvrđene u članku 107. stavcima 2. i 3. UFEU-a upotrijebiti za ocjenu spojivosti potpore. Jasnim smatra da se iznimke utvrđene u članku 107. stavku 2. UFEU-a (potpore dodijeljene pojedinačnim potrošačima, potpore za otklanjanje štete nastale zbog prirodnih nepogoda ili izvanrednih događaja, potpore koje se dodjeljuju gospodarstvu određenih područja na koje je utjecala podjela Njemačke) ne primjenjuju. Isti zaključak vrijedi i za iznimke predviđene člankom 107. stavkom 3. točkama (d) i (e) UFEU-a (potpore za promicanje kulture i očuvanje baštine te potpore koje Vijeće odredi svojom odlukom). Isto tako, ne primjenjuje se ni iznimka koja se odnosi na razvoj određenih područja ili sektora utvrđena u članku 107. stavku 3. točki (a) UFEU-a.

([45]) Presuda Suda od 28. travnja 1993., *Italija protiv Komisije*, C-364/90, ECLI:EU:C:1993:157, točka 20.

([46]) Uredba (EEZ) br. 1191/69 od 26. lipnja 1969. o aktivnostima država članica koje se odnose na obveze svojstvene konceptu javnih usluga u željezničkom, cestovnom i prijevozu unutarnjim plovnim putovima, SL L 156, 28.6.1969., str. 1.; Uredba (EZ) br. 1370/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2007. o uslugama javnog željezničkog i cestovnog prijevoza putnika i stavljanju izvan snage uredaba Vijeća (EEZ) br. 1191/69 i br. 1107/70 (SL L 315, 3.12.2007., str. 1.).

([47]) Vidjeti presudu Suda od 12. listopada 1978., *Komisija protiv Belgije*, 156/77, ECLI:EU:C:1978:180, točku 10.

(206) Komisija je ocijenila i može li bilo koja od predmetnih mjera biti spojiva na temelju članka 107. stavka 3. točke (b) UFEU-a u skladu s pravilima u slučaju krize sadržanima u Privremenom okviru za mjere državne potpore kojima se podupire pristup financiranju u trenutačnoj financijskoj i gospodarskoj krizi ([48]). Kao prvo, Komisija napominje da se ne čini kako je potpora koja se ocjenjuje dodijeljena u svrhu podupiranja pristupa financiranju u kontekstu financijske i gospodarske krize. Finska ne tvrdi da HelB zbog posljedica financijske i gospodarske krize nije mogao privući financiranje. U svakom slučaju, Privremeni okvir primjenjivao se od 17. prosinca 2008. do 31. prosinca 2011. Vrijedio je za potpore *de minimis* i potpore u obliku jamstava i subvencionirane kamatne stope, potpore za proizvodnju zelenih proizvoda i mjere rizičnog kapitala. Kada je riječ o zajmovima, samo je zajam za kapital iz 2011. odobren u razdoblju primjene Privremenog okvira. Međutim, subvencionirani zajmovi poduzećima u teškoćama bili su od 1. siječnja 2011. isključeni iz područja primjene Privremenog okvira. HelB se u trenutku dobivanja zajma za kapital iz 2011. smatrao poduzetnikom u teškoćama (vidjeti uvodnu izjavu 153.). S obzirom na prethodno navedeno, Komisija smatra da se Privremeni okvir ne primjenjuje na potporu koja se ocjenjuje.

(207) Člankom 107. stavkom 3. točkom (c) UFEU-a predviđeno je da se državne potpore mogu dodijeliti za olakšavanje razvoja određenih gospodarskih djelatnosti ako takve potpore ne utječu negativno na trgovinske uvjete u mjeri u kojoj bi to bilo suprotno zajedničkom interesu. Komisija je u primjeni te odredbe u Smjernicama za sanaciju i restrukturiranje iz 1999. ([49]) i Smjernicama za sanaciju i restrukturiranje iz 2004. ([50]) (primjenjivima na mjere koje se ocjenjuju) utvrdila kriterije koje će slijediti pri ocjenjivanju potpore za sanaciju i restrukturiranje. Ocjena spojivosti s unutarnjim tržištem stoga mora uključivati ispitivanje ispunjenosti uvjeta utvrđenih u tim smjernicama. S obzirom na financijsku situaciju društava HKL Bussiliikenne, STA i HelB te prirodu predmetnih mjera (namijenjenih osiguravanju gospodarske održivosti korisnika), Komisija smatra da je predmetnu potporu prikladno ocijeniti na temelju primjenjivih Smjernica za sanaciju i restrukturiranje.

(208) U skladu sa Smjernicama za sanaciju i restrukturiranje iz 1999. i Smjernicama za sanaciju i restrukturiranje iz 2004., samo poduzeća u teškoćama imaju pravo na potporu za sanaciju i restrukturiranje. Kako je utvrđeno u uvodnoj izjavi 105.u pogledu zajma za opremu iz 2002., u trenutku dodjele potpore HKL Bussiliikenne nije bio poduzetnik u teškoćama u skladu sa Smjernicama za sanaciju i restrukturiranje iz 1999. Slično tomu, u trenutku odobrenja zajma za kapital iz 2005. HelB nije bio poduzetnik u teškoćama u skladu sa Smjernicama za sanaciju i restrukturiranje iz 2004. jer je bio tek osnovan i nije imao nikakve prethodne financijske rezultate prije 2005. Osim toga, u skladu s točkom 12. Smjernica za sanaciju i restrukturiranje iz 2004., novoosnovano poduzeće nema pravo na potporu za sanaciju ili restrukturiranje čak i ako je njegov početni financijski položaj nesiguran. To je slučaj, primjerice, ako je novo poduzeće nastalo likvidacijom prethodnog poduzeća ili je samo preuzelo imovinu takvog poduzeća. Poduzeće se u načelu smatra novoosnovanim tijekom prve tri godine od započinjanja poslovanja u relevantnom području djelatnosti. Tek po završetku tog razdoblja poduzeće ima pravo na potporu za sanaciju ili restrukturiranje pod sljedećim uvjetima: (a) ako se smatra poduzećem u teškoćama u smislu Smjernica za sanaciju i restrukturiranje i (b) ako nije dio veće poslovne grupe, osim pod posebnim uvjetima utvrđenima u Smjernicama za sanaciju i restrukturiranje. HelB stoga nije imao pravo na potporu za sanaciju i restrukturiranje u razdoblju od 2005. do 2007., odnosno u prve tri godine svojeg poslovanja. Kada je riječ o zajmovima za kapital iz 2011. i 2012., HelB se u skladu s točkom 10. Smjernica za sanaciju i restrukturiranje iz 2004. smatrao poduzećem u teškoćama barem od 2009. (vidjeti uvodnu izjavu 153.) te je u tom razdoblju imao pravo na potporu za sanaciju ili restrukturiranje.

(209) Međutim, Komisija napominje da uvjeti za potporu za sanaciju utvrđeni u odjeljku 3.1. Smjernica za sanaciju i restrukturiranje iz 1999. i Smjernica za sanaciju i restrukturiranje iz 2004. nisu ispunjeni ni za jednu od mjera koje se ocjenjuju. Osim zajma za opremu iz 2002., predmetne mjere nisu se sastojale od potpore za likvidnost u obliku jamstava za zajam ili zajmova. Naime, zajmovi za kapital nisu bili redovni zajmovi banke već kvazivlasnički instrumenti. Osim toga, nisu sve mjere koje se ocjenjuju završile u razdoblju od najviše šest mjeseci nakon isplate

([48]) Komunikacija Komisije – Privremeni okvir za mjere državne potpore kojima se podupire pristup financiranju u trenutačnoj financijskoj i gospodarskoj krizi (SL C 16 od 22.1.2009., str. 1.), kako je izmijenjena 25. veljače 2009. (SL C 83, 7.4.2009., str. 1.), 28. listopada 2009. (SL C 261, 31.10.2009.) i 8. prosinca 2009. (SL C 303, 15.12.2009., str. 6.). Privremeni okvir, koji se izvorno primjenjivao do kraja 2010., naknadno je produljen te je konačno prestao važiti 31. prosinca 2011. (SL C 6, 11.1.2011., str. 5.).

([49]) Vidjeti bilješku 12.

([50]) Vidjeti bilješku 9.

prvog obroka poduzeću i nisu bile provedene zbog ozbiljnih socijalnih teškoća. Naposljetku, mjere nisu bile popraćene obvezom Finske da Komisiju obavijesti o planu restrukturiranja ili planu likvidacije, kako se zahtijeva točkom 25. podtočkom (a) Smjernica za sanaciju i restrukturiranje iz 2004. i točkom 23. podtočkom (d) Smjernica za sanaciju i restrukturiranje iz 1999.

(210) Komisija napominje da joj Finska nijednu predmetnu mjeru nije prijavila kao potporu za restrukturiranje, kako je utvrđeno u odjeljku 3.2. Smjernica za sanaciju i restrukturiranje iz 1999. i Smjernica za sanaciju i restrukturiranje iz 2004. U skladu sa Smjernicama za sanaciju i restrukturiranje iz 1999. i Smjernicama za sanaciju i restrukturiranje iz 2004., dodjela potpore za restrukturiranje uvjetovana je provedbom plana restrukturiranja, koji mora odobriti Komisija u svim slučajevima pojedinačne potpore. Finska nije dostavila plan restrukturiranja. Nije dokazala ni ispunjenost nužnih uvjeta spojivosti takve potpore (ponovna uspostava dugoročne održivosti, kompenzacijske mjere, vlastiti doprinos itd.). Prema tome, Komisija zaključuje da potpora ne ispunjava uvjete spojivosti iz Smjernica za sanaciju i restrukturiranje iz 1999. i Smjernica za sanaciju i restrukturiranje iz 2004.

Zaključak o spojivosti potpore

(211) Komisija stoga zaključuje da državna potpora utvrđena u uvodnoj izjavi 198. nije spojiva s unutarnjim tržištem.

11. **GOSPODARSKI KONTINUITET**

(212) U skladu s Ugovorom i ustaljenom sudskom praksom, Komisija je nadležna odlučiti da predmetna država članica mora ukinuti ili izmijeniti potporu kada utvrdi da je potpora nespojiva s unutarnjim tržištem ([51]). Sud je isto tako dosljedno smatrao da obveza države članice da ukine potporu koju Komisija smatra nespojivom s unutarnjim tržištem služi u svrhu ponovne uspostave prethodne situacije.

(213) U tom kontekstu Sud je utvrdio da će taj cilj biti ostvaren kada primatelj vrati iznose koji su mu dodijeljeni u okviru nespojive potpore, čime će izgubiti prednost koju je imao nad konkurentima na tržištu te će se uspostaviti situacija koja je postojala prije isplate potpore ([52]).

(214) Osim toga, u skladu s ustaljenom sudskom praksom ([53]), obveza povrata potpore može se prenijeti na novo društvo na koje je predmetno društvo prenijelo ili mu je prodalo dio svoje imovine, pri čemu će struktura prijenosa ili prodaje dovesti do zaključka da postoji gospodarski kontinuitet između dvaju društava.

(215) Kako je navedeno u uvodnim izjavama od 45. do 49., nakon pokretanja službenog postupka poslovanje društva HelB prodano je privatnom autobusnom prijevozniku Viikin Linja Oy (koji je dio KAG-a), koji je zatim promijenio svoj naziv u „Helsingin Bussiliikenne” i tako postao novi HelB.

(216) Stoga, kako bi utvrdila od kojeg će društva zatražiti povrat nespojive potpore dodijeljene društvu HelB, Komisija mora ocijeniti postoji li gospodarski kontinuitet između starog HelB-a (koji je postao Helsingin kaupungin Linja-autotoiminta Oy) i novog HelB-a (koji je dio KAG-a). Ako se utvrdi da između dvaju društava postoji gospodarski kontinuitet, potporu koju stari HelB nije vratio morat će vratiti novi HelB (koji je dio KAG-a).

([51]) Vidjeti presudu Suda od 12. srpnja 1973., *Komisija protiv Njemačke*, 70/72, ECLI:EU:C:1973:87, točka 13.
([52]) Vidjeti presudu Suda od 17. lipnja 1999., *Belgija protiv Komisije*, C-75/97, ECLI:EU:C:1999:311, točke 64. i 65.
([53]) Presuda Općeg suda od 28. ožujka 2012., *Ryanair protiv Komisije*, T-123/09, ECLI:EU:T:2012:164, točka 155.

(217) U skladu sa sudskom praksom iz presude u predmetu *Multimedia* ([54]) i Komisijine prakse ([55]), ocjena gospodarskog kontinuiteta između korisnika potpore i poduzetnika na kojeg je prenesena njegova imovina utvrđuje se na temelju skupa pokazatelja. U obzir se mogu uzeti sljedeći čimbenici: i. predmet prijenosa (imovina i obveze, zadržavanje radne snage, portfelj imovine); ii. cijena prijenosa; iii. identitet dioničara ili vlasnika poduzetnika stjecatelja i izvornog poduzetnika; iv. trenutak prodaje (nakon pokretanja istrage, pokretanja službenog istražnog postupka ili konačne odluke); v. gospodarska logika poslovanja ([56]).

(218) S obzirom na prodaju poslovanja starog HelB-a novom HelB-u, Komisija će sada na temelju prethodno navedenih kriterija analizirati postoji li gospodarski kontinuitet između starog HelB-a (koji je postao Helsingin kaupungin Linja-autotoiminta Oy) i novog HelB-a (koji je dio KAG-a), koji je stekao poslovanje starog HelB-a.

11.1. **Opseg transakcije**

(219) Komisija podsjeća da kako bi se izbjegao gospodarski kontinuitet, imovina i ostali elementi prenesenog poslovanja moraju činiti samo dio prethodnog društva ili njegovih djelatnosti. Što je veći dio izvornog poslovanja koji se prenosi na novi subjekt, to je veća vjerojatnost da nespojiva potpora i dalje pridonosi gospodarskoj djelatnosti povezanoj s tom imovinom ([57]).

(220) Iako Finska tvrdi da je transakcija bila „otkup sredstava", uvjeti transakcije zapravo ukazuju na to da je poslovanje društva HelB prodano kao trajno poslovanje. Kako je navedeno u uvodnim izjavama od 47. do 48., opseg transakcije uključivao je svu imovinu potrebnu za poslovanje (među ostalim dug za novonabavljene autobuse društva HelB koji se otplaćuje u obrocima), svih 918 zaposlenika ([58]), naziv „Helsingin Bussiliikenne Oy" te sve ugovore i povezane obveze (uključujući ugovore za usluge prijevoza i podnajam spremištâ, ali isključujući zajam za opremu iz 2002. te zajmove za kapital iz 2005., 2011. i 2012.).

(221) Štoviše, u članku 2.2. sporazuma o prodaji između društava HelB i Viikin Linja Oy od 14. prosinca 2015. izričito se spominje da se u skladu s tim sporazumom poslovanje društva HelB prenosi kao trajno poslovanje, dok je u članku 2.3. tog sporazuma o prodaji navedeno da prodaja uključuje svu imovinu te sve ugovore i obveze potrebne za daljnje poslovanje društva HelB.

(222) Prema tome, kada je riječ o opsegu transakcije, novi HelB učinkovito je preuzeo sve gospodarske djelatnosti starog HelB-a, zajedno sa svom povezanom imovinom, pravima i obvezama. Novi HelB stoga jednostavno nastavlja s gospodarskim djelatnostima starog HelB-a u zapravo istom opsegu u odnosu na situaciju prije transakcije.

(223) Komisija nadalje napominje da prodaja poslovanja društva HelB nije uključivala njegove nepodmirene obveze proizišle iz zajma za opremu iz 2002. i zajmova za kapital iz 2005., 2011. i 2012., koje su iznosile oko 54 milijuna EUR (s obračunatim kamatama) ([59]).

([54]) Presuda Suda od 8. svibnja 2003., *Italija i SIM 2 Multimedia protiv Komisije*, spojeni predmeti C-328/99 i C-399/00, ECLI:EU:C:2003:252.

([55]) Odluka Komisije od 17. rujna 2008. u predmetima državnih potpora N 321/2008, N 322/2008 i N 323/2008 koje je provela Grčka – *Vente de certains actifs d'Olympic Airlines/Olympic Airways Services*, SL C 18, 23.1.2010., str. 9.; Odluka Komisije od 12. studenoga 2008. u predmetu držane potpore N 510/2008 koju je provela Italija – *Prodaja imovine društva Alitalia*, SL C 46, 25.2.2009., str. 6.; Odluka Komisije od 4. travnja 2012. u predmetu državne potpore SA.34547 koju je provela Francuska – *Reprise de actifs du groupe SERNAM dans le garde de son redressement judiciaire*, SL C 305, 10.10.2012., str. 10.

([56]) Taj skup pokazatelja prvo je potvrdio Opći sud u svojoj presudi od 28. ožujka 2012., Ryanair protiv Komisije (presuda Općeg suda od 28. ožujka 2012., *Ryanair protiv Komisije*, T-123/09, ECLI:EU:T:2012:164, točka 155.), kojom je potvrđena odluka u predmetu *Alitalia*.

([57]) Odluka Komisije (EU) 2015/1826 od 15. listopada 2014. o državnoj potpori SA.33797 – (2013/C) (ex 2013/NN) (ex 2011/CP) koju je provela Slovačka za društvo NCHZ (SL L 269, 15.10.2015., str. 71.), uvodna izjava 149.

([58]) Nije došlo to otpuštanja zaposlenika i njihova ponovnog zapošljavanja u novom HelB-u, već su umjesto toga ugovori o radu jednostavno preneseni na novi HelB u skladu s klauzulom 2.6. ugovora o prodaji.

([59]) Grad je 13. siječnja 2016. oslobodio stari HelB obveze otplate zajma za opremu iz 2002., dok su zajmovi za kapital pretvoreni u kapital starog HelB-a 11. prosinca 2015., odnosno nekoliko dana prije prodaje njegova poslovanja.

(224) Štoviše, Finska je izričito priznala da stari HelB nije imao nikakvu imovinu osim iznosa na uvjetnom računu i potencijalnih iznosa potraživanja u okviru mehanizma plaćanja na temelju rezultata iz ugovora o prodaji (vidjeti uvodnu izjavu 46.) te da bi, u slučaju da je iznos povrata veći od iznosa na uvjetnom računu i iznosa potraživanja u okviru mehanizma plaćanja na temelju rezultata, to u praksi dovelo do pokretanja postupka u slučaju nesolventnosti nad starim HelB-om.

(225) Komisija smatra kako taj plan da se stari HelB ostavi kao „prazno poduzeće" s obvezama koje iznose oko 54 milijuna EUR i više su nego dvostruko veće od prodajne cijene te bez imovine kojom bi se te obveze pokrile jasno pokazuje da je Finska pokušala izbjeći obvezu povrata te ukazuje na gospodarski kontinuitet između starog i novog HelB-a.

11.2. **Cijena prijenosa**

(226) Kako je navedeno u uvodnoj izjavi 45., poslovanje društva HelB prodano je bez javnog natječaja, što općenito ukazuje na to da prodajna cijena ne predstavlja tržišnu cijenu.

(227) U skladu s navodima finskih tijela, kontaktirano je nekoliko domaćih i stranih javnih prijevoznika ([60]) u pogledu prodaje poslovanja društva HelB i primljena je samo ponuda privatnog autobusnog prijevoznika Viikin Linja Oy, koji je ponudio 24 210 193 EUR (vidjeti uvodnu izjavu 46.).

(228) Međutim, obično slanje pravno neobvezujućeg memoranduma o ulaganju potencijalnim kupcima koje je prodavatelj sam unaprijed odabrao ne može se izjednačiti s postupkom konkurentnog natječajnog postupka pokrenutog javnom objavom. Kada su adresati takvog poziva na podnošenje ponude odabrani neslužbeno, postoji velika vjerojatnost da se neće kontaktirati određeni potencijalni kupci koji su spremni platiti višu cijenu. Nadalje, provedbom prodaje u okviru konkurentnog natječajnog postupka osiguravaju se objektivnost i transparentnost postupka, koje bi mogle biti ugrožene u postupku koji nalikuje subjektivnoj „anketi", kakav je organizirao Grad Helsinki.

(229) Finska tijela nadalje tvrde da je cijena dobivena za prodaju poslovanja društva HelB bila tržišna cijena na temelju *ex ante* evaluacije ([61]) koju je Grad naručio od neovisnog društva Inspira Oy. Inspira Oy upotrijebio je tri različite metode vrednovanja, i to i. metodu diskontiranih novčanih tokova, koja pokazuje da vrijednost društva HelB iznosi od 11,6 milijuna EUR do 17,6 milijuna EUR, ii. metodu višekratnika usporedivih transakcija, kojom je dobivena procjena od 22,1 milijuna EUR (na temelju EBITDA-e društva HelB 2014.) ([62]) odnosno 23,2 milijuna EUR (na temelju EBITDA-e društva HelB 2015.) ([63]), i iii. metodu fer vrijednosti imovine, na temelju koje se procjenjuje da tržišna vrijednost poslovanja društva HelB iznosi 25,6 milijuna EUR.

(230) Finska isto tako tvrdi da čak i ako se zanemare iznos blokiran na uvjetnom računu i mehanizam plaćanja na temelju rezultata (vidjeti uvodnu izjavu 46.), prodajna cijena bila je bliže gornjoj granici raspona vrednovanja.

(231) Komisija je preispitala vrednovanje i utvrdila da sadržava pogreške kojima se iskrivljuje procijenjena tržišna vrijednost poslovanja društva HelB. Komisija napominje da je sam Inspira Oy vrednovanje opisao kao „grubu procjenu za utvrđivanje razine prodajne cijene".

(232) Kada je riječ o prvoj upotrijebljenoj metodi (metodi diskontiranih novčanih tokova), procjenitelj je razmotrio dva scenarija. U prvom scenariju, koji se temelji na predviđanjima o upravljanju, pretpostavljen je stabilan rast od 2 % u preostalom razdoblju i dobivena je vrijednost poduzeća od 17,6 milijuna EUR. U drugom scenariju, koji se temelji samo na važećim ugovorima, pretpostavlja se da društvo nakon 2022. neće ostvarivati nikakve novčane tokove te je dobivena vrijednost poduzeća od 11,6 milijuna EUR.

(233) Komisija smatra da je pretpostavka na kojoj se temelji drugi scenarij, odnosno da društvo nakon 2022. neće ostvarivati nikakve novčane tokove, možda pretjerano pesimistična. S obzirom na to da kupac ne bi preuzeo zajmove za opremu i kapital (oko 54 milijuna EUR s obračunatim kamatama), ne bi trebalo isključiti mogućnost ostvarivanja određenih pozitivnih novčanih tokova u dugoročnijem razdoblju. Time se ne dovodi u pitanje ocjena zajmova za kapital u ovoj Odluci, koja je dana pod pretpostavkom da zajmovi ostaju u bilanci društva HelB. Stoga bi u tom slučaju novčani tokovi bili na raspolaganju ulagaču tek nakon otplate zajmova.

([60]) Finska tvrdi da je memorandum o ulaganju u poslovanje društva HelB bio poslan devet društava, među ostalim podnositeljima pritužbe.

([61]) Projekt Viima, obrazloženje prodajne cijene od 21.9.2015., dostavljeno kao prilog IX25. odgovoru Finske od 23.6.2016.

([62]) 19,6 milijuna EUR ako se upotrebljavaju višekratnici uvrštenih društava.

([63]) 20,6 milijuna EUR ako se upotrebljavaju višekratnici uvrštenih društava.

(234) Komisija nadalje napominje da je u oba scenarija ponderirani prosječni trošak kapitala (WACC) društva HelB koji je bio upotrijebljen kao diskontna stopa iznosio 7,3 %. Kako proizlazi iz vrednovanja, ta je stopa utvrđena tako što je trošku komponente vlasničkog kapitala WACC-a dodana premija nelikvidnosti od 5 %. Iako se premija nelikvidnosti upotrebljava u vrednovanjima društava, Finska nije obrazložila zašto bi razinu od 5 % trebalo smatrati opravdanom. Naprotiv, Finska je priznala da je ona potpuno proizvoljna ([64]). Time je možda dodatno iskrivljena procijenjena tržišna vrijednost.

(235) Kada je riječ o drugoj upotrijebljenoj metodi (metodi višekratnika usporedivih transakcija), u vrednovanju se u izračunima primjenjuje EBITDA starog HelB-a za 2014. i 2015. te se zanemaruje činjenica da je HelB bio stavljen na prodaju.

(236) Komisija smatra da je u svrhu vrednovanja društva trebalo uzeti u obzir očekivanu, a ne prijašnju EBITDA-u društva HelB. Da je u obzir uzeta očekivana EBITDA upotrijebljena u prvoj metodi vrednovanja, pod uvjetom da su svi ostali čimbenici nepromijenjeni, tržišna vrijednost društva povećala bi se sa 22,1–23,2 milijuna EUR na oko 36 milijuna EUR.

(237) Kada je riječ o trećoj metodi (metodi fer vrijednosti imovine), Komisija napominje da je knjigovodstvena vrijednost autobusa (koji čine oko 95 % ukupne dugotrajne imovine društva HelB) ([65]) na dan 31. kolovoza 2015. iznosila 42,6 milijuna EUR. Od tih 42,6 milijuna EUR, oko 32,7 milijuna EUR odnosilo se na autobuse nabavljene prije 2015., dok se oko 9,9 milijuna EUR odnosilo na nove autobuse razreda EURO 6 nabavljene 2015. Pri vrednovanju je uzet u obzir i dodatni iznos od 3,4 milijuna EUR za autobuse koje je trebalo nabaviti u jesen 2015.

(238) Fer vrijednost starijih autobusa izračunana je na temelju diskontne stope od 50 % na njihovu neto knjigovodstvenu vrijednost (odnosno nakon amortizacije). Stopa od 50 % proizvoljna je i objašnjena siromašnim sekundarnim tržištem autobusa u Finskoj te starošću predmetnih autobusa (u prosjeku 7,3 godine). Fer vrijednost novih autobusa (uključujući autobuse koje je trebalo nabaviti u jesen 2015.) izračunana je na temelju diskontne stope od 30 % primijenjene na njihovu neto knjigovodstvenu vrijednost.

(239) Komisija smatra da bi diskontna stopa od 30 % primijenjena na knjigovodstvenu vrijednost novih autobusa, koji su bili stari manje od godinu dana, mogla biti previsoka, što je još očitije u pogledu autobusa koje je tek trebalo nabaviti. Komisija isto tako smatra da se čini kako je i diskontna stopa od 50 % primijenjena na starije autobuse previsoka, s obzirom na to da je u njihovoj knjigovodstvenoj vrijednosti amortizacija već uzeta u obzir. Radi usporedbe, da je na nove autobuse primijenjena diskontna stopa od 10 %, a na starije autobuse diskontna stopa od 30 %, procijenjena vrijednost društva povećala bi se s 25,6 milijuna EUR na oko 35 milijuna EUR.

(240) Osim toga, u dokumentima o prodajnoj transakciji predviđeno je da će stari HelB novom HelB-u potpuno nadoknaditi štetu proizišlu iz bilo kakvih zahtjeva za povrat državne potpore (vidjeti uvodnu izjavu 46.). S gospodarskog se stajališta takvom nadoknadom smanjuje poslovni rizik za kupca jer je ona zapravo osiguranje od nepredviđene obveze. Kupac njome kao takvom ostvaruje dodatnu korist i stoga bi je trebalo uračunati u prodajnu cijenu. Međutim, Inspira Oy u svojem vrednovanju ne uzima u obzir tu nadoknadu pri utvrđivanju prodajne cijene.

(241) Zbog razloga navedenih u uvodnim izjavama od 231. do 240. Komisija smatra da vrednovanje koje je dostavila Finska ne odražava točno tržišnu vrijednost društva HelB. To u kombinaciji s izostankom otvorenog, transparentnog, nediskriminirajućeg i bezuvjetnog natječajnog postupka navodi Komisiju na zaključak da cijena koju je kupac platio za poslovanje društva HelB ne odražava točno tržišnu vrijednost.

11.3. **Identitet vlasnika**

(242) Komisija napominje da je Grad Helsinki prodao poslovanje društva HelB privatnom autobusnom prijevozniku Viikin Linja Oy, koji ni na koji način nije povezan s Gradom.

([64]) Podnesak Finske od 13. siječnja 2017.
([65]) Podnesak Finske od 13. siječnja 2017.

(243) Stoga, u nedostatku dokaza koji bi upućivali na suprotno, Komisija zaključuje da ne postoje veze između izvornih i novih vlasnika poslovanja društva HelB prenesenog na društvo Viikin Linja Oy.

11.4. **Vrijeme provedbe transakcije**

(244) Komisija napominje da se transakcija ne smije provesti kako bi se izbjegao povrat državne potpore, što bi dovelo do izbjegavanja buduće negativne odluke Komisije ([66]).

(245) Prodaja poslovanja društva HelB započela je u travnju 2015., odnosno gotovo odmah nakon što je Komisija pokrenula službeni istražni postupak i obavijestila Finsku o odluci o pokretanju postupka.

(246) Finska država i Grad Helsinki stoga su bili dobro upoznati s mogućnošću da bi predmetne mjere mogle činiti nezakonitu i nespojivu potpora koju će biti potrebno vratiti.

(247) Osim toga, Komisijina istraga u ovom predmetu državne potpore čak se spominje kao jedan od razloga prodaje ([67]), pri čemu novac uplaćen na uvjetni račun služi kao kolateral u slučaju da Komisija donese negativnu odluku kojom se povrat proširuje na novi HelB.

(248) Komisija stoga smatra da vrijeme prodaje poslovanja društva HelB i prethodno navedene okolnosti jasno pokazuju da se prodaja poslovanja društva HelB smatrala načinom na koji će se izbjeći posljedice eventualne negativne odluke Komisije.

11.5. **Gospodarska logika transakcije**

(249) Komisija pri ocjeni kriterija gospodarske logike transakcije provjerava koristi li se stjecatelj imovinom na isti način kao prodavatelj ili, suprotno tomu, imovinu integrira u svoju poslovnu strategiju te tako ostvaruje sinergiju kojom opravdava svoj interes za stjecanje te imovine ([68]).

(250) U ovom je predmetu stjecanje kupca uključivalo svu imovinu potrebnu za nastavak poslovanja starog HelB-a kao trajnog poslovanja zajedno sa svim zaposlenicima starog HelB-a te povezanim pravima i obvezama (osim zajma za opremu iz 2002. i zajmova za kapital iz 2005., 2011. i 2012.). Nadalje, u sporazumu o prodaji izričito je navedeno da se provodi prodaja poduzeća kao trajnog poslovanja.

(251) Kako je navedeno u uvodnim izjavama 23. i 25., Viikin Linja Oy bio je konkurent društva Nobina AB i djelovao je na istom tržištu kao stari HelB. Nakon što je kupio poslovanje starog HelB-a, kupac Viikin Linja Oy promijenio je svoj naziv u HelB i postao novi HelB, koji je dio KAG-a. To pokazuje da se poslovanje starog HelB-a trebalo bez bitnih razlika nastaviti u okviru novog HelB-a, s istim autobusima na istim linijama te čak s istom bojom ([69])

(252) Komisija zbog toga smatra da novi HelB jednostavno nastavlja poslovanje starog HelB-a i koristi se njegovom imovinom na isti način kao što je to činio stari HelB.

11.6. **Zaključak o gospodarskom kontinuitetu između starog i novog HelB-a**

(253) Komisija stoga zaključuje da se jedina promjena koja je nastupila prodajom poslovanja društva HelB odnosi na pravni subjekt kojem novi HelB pripada. Poslovanje starog HelB-a prodano je nakon što je Komisija pokrenula službeni istražni postupak, i to kao trajno poslovanje, uz prijenos svih zaposlenika, imovine i ugovora na novi HelB. Nadalje, novi HelB nastavlja poslovanje starog HelB-a i koristi se njegovom imovinom na isti način kao što je to činio stari HelB.

([66]) Odluka Komisije (EU) 2015/1587 od 7. svibnja 2015. o državnoj potpori SA.35546 (2013/C) (ex 2012/NN) koju je Portugal odobrio u korist društva Estaleiros Navais de Viana do Castelo S.A. (SL L 250, 25.9.2015., str. 208.), uvodna izjava 165. i Odluka Komisije 2011/97/EZ od 14. rujna 2005. – Mjera državne potpore C 11/04 (ex NN 4/03) – Olympic Airways – Restrukturiranje i privatizacija (SL L 45, 18.2.2011., str. 1.), uvodne izjave od 178. do 183.

([67]) Projekt Viima, obrazloženje prodajne cijene od 21.9.2015.

([68]) Odluka Komisije (EU) 2015/1826 od 15. listopada 2014. o državnoj potpori SA.33797 – (2013/C) (ex 2013/NN) (ex 2011/CP) koju je provela Slovačka za društvo NCHZ (SL L 269, 15.10.2015., str. 71.), uvodna izjava 163.

([69]) http://svenska.yle.fi/artikel/2015/10/21/helsingforsfullmaktige-godkande-forsaljning-av-bussbolag, posljednji put posjećeno 12.10.2017.

(254) Osim toga, Komisija zaključuje da je prodaja društva HelB bila organizirana kako bi se izbjegla obveza povrata na način da su zajam za opremu iz 2002. te zajmovi za kapital iz 2005., 2011. i 2012. ostavljeni u starom HelB-u kao „praznom poduzeću" bez imovine za njihovo pokrivanje.

(255) Naposljetku, cijena plaćena za poslovanje društva HelB ne odražava točno tržišnu cijenu jer prodaja nije organizirana u okviru natječajnog postupka i zbog pogrešaka u vrednovanju koje je dostavila Finska. Čak i da prodajna cijena poslovanja društva HelB odgovara tržišnoj cijeni (*quod non*), to samo po sebi ne bi bilo dovoljno da se isključi gospodarski kontinuitet jer je tržišna cijena samo jedan od čimbenika koje treba uzeti u obzir (vidjeti uvodnu izjavu 217.), dok drugi pokazatelji jasno upućuju na postojanje gospodarskog kontinuiteta između starog i novog HelB-a.

(256) Komisija s obzirom na prethodno navedeno smatra da postoji gospodarski kontinuitet između starog HelB-a, koji trenutačno posluje pod nazivom Helsingin kaupungin Linja-autotoiminta Oy (vidjeti uvodnu izjavu 47.), i novog HelB-a.

(257) Zbog svega prethodno navedenog Komisija smatra da prednost koju je Finska dodijelila starom HelB-u čini nezakonitu i nespojivu državnu potporu i da povrat te nespojive državne potpore dodijeljene starom HelB-u treba proširiti na novog vlasnika poslovanja, odnosno novi HelB. Novi HelB zahvaljujući svojoj kontinuiranoj poslovnoj prisutnosti na tržištu i dalje ostvaruje korist od državne potpore koju je stari HelB primao za svoje gospodarske djelatnosti te time nastavlja narušavati tržište.

12. **POVRAT**

(258) U skladu s Ugovorom o funkcioniranju Europske unije i ustaljenom sudskom praksom sudova Unije, Komisija je nadležna odlučiti da predmetna država članica mora ukinuti ili izmijeniti potporu kada utvrdi da je potpora nespojiva s unutarnjim tržištem ([70]). Sudovi Unije isto tako dosljedno smatraju da obveza države članice da ukine potporu koju Komisija smatra nespojivom s unutarnjim tržištem služi u svrhu ponovne uspostave prethodne situacije ([71]).

(259) U tom kontekstu, sudovi Unije utvrdili su da će taj cilj biti ostvaren kada primatelj vrati iznose koji su mu dodijeljeni na temelju nezakonite potpore, čime će izgubiti prednost nad konkurentima na unutarnjem tržištu te će se ponovno uspostaviti situacija koja je postojala prije isplate potpore ([72]).

(260) U skladu sa sudskom praksom, u članku 16. stavku 1. Uredbe Vijeća (EU) 2015/1589 ([73]) navodi se da „[k]ada se u slučajevima nezakonite potpore donesu negativne odluke, Komisija donosi odluku kojom se od dotične države članice zahtijeva da poduzme sve potrebne mjere za povrat sredstava potpore od korisnika."

(261) Stoga, budući da je provedbom predmetnih mjera povrijeđen članak 108. stavak 3. UFEU-a te da se one trebaju smatrati nezakonitom i nespojivom potporom, potrebno je izvršiti povrat sredstava kako bi se ponovno uspostavila situacija koja je postojala na unutarnjem tržištu prije njihova odobravanja. Povratom je obuhvaćeno razdoblje od datuma stavljanja potpore na raspolaganje korisniku do stvarnog povrata. Na iznos koji treba vratiti obračunavaju se kamate do stvarnog povrata.

12.1. **Mjera 1. – zajam za opremu iz 2002.**

(262) Potpora koju je potrebno vratiti jednaka je zbroju:

(1) razlike između (a) dospjelih kamata izračunanih na temelju kamatne stope spojive s tržištem koju čini 12-mjesečni EURIBOR uvećan za maržu od 400 baznih bodova (u razdoblju od 24. svibnja 2002. do 23. svibnja 2012.) i 1 000 baznih bodova (u razdoblju od 24. svibnja 2012. do 13. siječnja 2016.) i (b) plaćenih kamata izračunanih na temelju stvarne kamatne stope koju čini 12-mjesečni EURIBOR uvećan za maržu od 5 baznih bodova; i

(2) neotplaćene nepodmirene glavnice zajma u iznosu od 10,7 milijuna EUR.

([70]) Presuda od 12. srpnja 1973., *Komisija protiv Njemačke*, C-70/72, ECLI:EU:C:1973:87, točka 13.
([71]) Presuda od 21. ožujka 1990., *Belgija protiv Komisije*, C-142/87, ECLI:EU:C:1990:125, točka 66.
([72]) Presuda od 17. lipnja 1999., *Belgija protiv Komisije*, C-75/97, ECLI:EU:C:1999:311, točke 64. i 65.
([73]) Uredba Vijeća (EU) 2015/1589 od 13. srpnja 2015. o utvrđivanju detaljnih pravila primjene članka 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, SL L 248, 24.9.2015., str. 9.–29.

(263) Tako izračunana potpora iznosi 20 190 595 EUR (vidjeti Prilog). Kada je riječ o datumu odobrenja potpore, komponenta 1. odobrena je na datum dospijeća kamata, odnosno 31. prosinca svake godine u razdoblju od 2002. do 2015. i 13. siječnja 2016. (posljednji dan zajma), dok je komponenta 2. odobrena na datum otpisa zajma, odnosno 13. siječnja 2016.

12.2. **Mjera 2. – zajam za kapital iz 2005.**

(264) Potpora koju je potrebno vratiti odgovara razlici između:

(1) dospjelih kamata izračunanih na temelju kamatne stope spojive s tržištem, odnosno (a) 8,08 % na „zajam za osnivanje" u razdoblju od 1. siječnja 2005. do 11. prosinca 2015. te (b) 7,70 % na obvezu društva STA u razdoblju od 18. travnja 2006. do 11. prosinca 2015.; i

(2) stvarno plaćenih kamata, odnosno 0.

(265) Tako izračunana potpora iznosi 20 241 255 EUR (vidjeti Prilog). Datum odobrenja potpore jest datum na koji bi kamate dospjele da je zajam odobren po tržišnim uvjetima, odnosno 31. prosinca svake godine od 2005. do 2014. te 11. prosinca 2015. (dan pretvorbe zajma za kapital iz 2005. u vlasnički kapital društva HelB).

12.3. **Mjera 3. – zajam za kapital iz 2011.**

(266) Potpora koju je potrebno vratiti odgovara punom iznosu zajma, odnosno iznosi 5,8 milijuna EUR. Datum odobrenja potpore jest datum odobrenja zajma, odnosno 31. siječnja 2011.

12.4. **Mjera 4. – zajam za kapital iz 2012.**

(267) Potpora koju je potrebno vratiti odgovara punom iznosu zajma, odnosno iznosi 8 milijuna EUR. Datum odobrenja potpore jest datum odobrenja zajma, odnosno 23. svibnja 2012.

12.5. **Gospodarski kontinuitet**

(268) S obzirom na gospodarski kontinuitet između starog HelB-a (koji je postao Helsingin kaupungin Linja-autotoiminta Oy) i novog HelB-a (čiji je puni naziv Helsingin Bussiliikenne Oy i koji je prije bio Viikin Linja Oy), obveza povrata cijelog iznosa potpore, kako je navedeno u prethodnim odjeljcima od 12.1. do 12.4., proširuje se na novi HelB (punog naziva Helsingin Bussiliikenne Oy).

12.6. **Klauzula o potpunoj nadoknadi štete**

(269) Komisija napominje da odredbe sporazuma o prodaji starog HelB-a i sporazuma o uvjetnom računu kojima se novom HelB-u potpuno nadoknađuje šteta proizišla iz bilo kakvih zahtjeva za povrat državne potpore (uvodna izjava 46.) nisu obuhvaćene područjem primjene odluke o pokretanju postupka i stoga ih Komisija nije ocijenila u ovoj Odluci. Međutim, Komisija podsjeća da se u skladu s ustaljenom sudskom praksom takve klauzule mogu same po sebi smatrati zasebnim mjerama državne potpore te se provedba sličnih klauzula o nadoknadi štete može smatrati izbjegavanjem povrata nezakonite i nespojive državne potpore.

(270) Komisija stoga želi naglasiti da u slučaju djelomičnog ili potpunog ispunjavanja tih odredaba o potpunoj nadoknadi štete u bilo kojem trenutku nakon ove Odluke, Komisija može istražiti ne samo čini li provedba tih odredaba o nadoknadi štete izbjegavanje povrata nezakonite i nespojive potpore kako je utvrđena u ovoj Odluci, već i čine li takve klauzule same po sebi zasebne mjere državne potpore.

13. ZAKLJUČAK

(271) Komisija smatra da je Finska nezakonito provela potporu u okviru mjera 1., 2., 3. i 4., čime je povrijedila članak 108. stavak 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

(272) Komisija zaključuje da potpora u okviru mjera 1., 2., 3. i 4. nije spojiva s unutarnjim tržištem i potrebno je izvršiti njezin povrat zajedno s kamatama na iznos povrata od novog HelB-a (punog naziva Helsingin Bussiliikenne Oy),

DONIJELA JE OVU ODLUKU:

Članak 1.

Državna potpora u iznosu od 54 231 850 EUR koju je Finska nezakonito odobrila u okviru mjera 1., 2., 3. i 4. u korist društva Helsingin Bussiliikenne Oy, čime je povrijedila članak 108. stavak 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, nespojiva je s unutarnjim tržištem.

Članak 2.

1. Finska mora od korisnika zatražiti povrat potpore iz članka 1.

2. S obzirom na gospodarski kontinuitet između starog HelB-a (koji je postao Helsingin kaupungin Linja-autotoiminta Oy) i novog HelB-a (čiji je puni naziv Helsingin Bussiliikenne Oy i koji je prije bio Viikin Linja Oy), obveza povrata potpore proširuje se na novi HelB (punog naziva Helsingin Bussiliikenne Oy).

3. Na iznose koje je potrebno vratiti obračunavaju se kamate od datuma kada su korisniku stavljeni na raspolaganje do njihova stvarnog povrata.

4. Kamatna stopa obračunava se složenim kamatnim računom u skladu s poglavljem V. Uredbe (EZ) br. 794/2004 i Uredbe (EZ) br. 271/2008 o izmjeni Uredbe (EZ) br. 794/2004.

Članak 3.

1. Povrat potpore iz članka 1. stupa na snagu odmah i odmah proizvodi učinak.

2. Finska osigurava da se ova Odluka provede u roku od četiri mjeseca od dana njezine objave.

Članak 4.

1. U roku od dva mjeseca od objave ove Odluke Finska Komisiji dostavlja sljedeće informacije:

(a) ukupni iznos (glavnicu i kamate na iznos povrata) koji korisnik mora vratiti;

(b) detaljan opis već poduzetih i planiranih mjera u svrhu usklađivanja s ovom Odlukom;

(c) dokumente kojima se dokazuje da je korisniku naloženo da vrati potporu.

2. Finska izvješćuje Komisiju o napretku nacionalnih mjera poduzetih radi provedbe ove Odluke do potpunog povrata potpore iz članka 1. Na jednostavan zahtjev Komisije odmah dostavlja informacije o već poduzetim i planiranim mjerama u svrhu usklađivanja s ovom Odlukom. Usto mora dostaviti i detaljne informacije o iznosima potpore i kamata na iznos povrata koje je korisnik već vratio.

Članak 5.

Ova je Odluka upućena Republici Finskoj.

Komisija može objaviti iznose potpore i kamata na iznos povrata vraćene u okviru provedbe ove Odluke ne dovodeći u pitanje članak 30. Uredbe Vijeća (EU) 2015/1589.

Sastavljeno u Bruxellesu 28. lipnja 2019.

Za Komisiju
Margrethe VESTAGER
Članica Komisije

PRILOG

Izračun iznosa potpore u okviru mjera 1. i 2.

Mjera 1. (zajam za opremu iz 2002.)			
	Nepodmirena glavnica	Razlika u kamatnoj stopi	Iznos potpore
24.5.2002.	13 000 000	3,95%	136 933
31.8.2002.	14 000 000	3,95%	44 547
30.9.2002.	14 500 000	3,95%	143 188
31.12.2003.	14 500 000	3,95%	572 750
31.12.2004.	14 500 000	3,95%	572 750
31.12.2005.	14 500 000	3,95%	572 750
31.12.2006.	14 500 000	3,95%	572 750
31.12.2007.	14 500 000	3,95%	572 750
31.12.2008.	14 300 000	3,95%	564 850
31.12.2009.	13 700 000	3,95%	541 150
31.12.2010.	13 100 000	3,95%	517 450
31.12.2011.	12 500 000	3,95%	493 750
23.5.2012.	11 900 000	3,95%	185 409
24.5.2012.	11 900 000	9,95%	710 430
31.12.2013.	11 300 000	9,95%	1 124 350
31.12.2014.	10 700 000	9,95%	1 064 650
31.12.2015.	10 700 000	9,95%	1 064 650
13.1.2006.	10 700 000	9,95%	35 488
Potpora za kamate			9 490 595
Potpora u obliku otpisane glavnice			10 700 000
Ukupna potpora			**20 190 595**

Mjera 2. (zajam za kapital iz 2005.)			
	Nepodmirena glavnica (s kapitaliziranim kamatama)	Razlika u kamatnoj stopi	Iznos potpore
i. „zajam za osnivanje”			
31.12.2005.	12 255 223,50	8.08%	990 222
31.12.2006.	13 245 445,56	8,08%	1 070 232
31.12.2007.	14 315 677,56	8,08%	1 156 707
31.12.2008.	15 472 384,31	8,08%	1 250 169
31.12.2009.	16 722 552,96	8,08%	1 351 182
31.12.2010.	18 073 735,24	8,08%	1 460 358
31.12.2011.	19 534 093,05	8,08%	1 578 355

Mjera 2. (zajam za kapital iz 2005.)			
	Nepodmirena glavnica (s kapitaliziranim kamatama)	Razlika u kamatnoj stopi	Iznos potpore
31.12.2012.	21 112 447,76	8,08%	1 705 886
31.12.2013.	22 818 333,54	8,08%	1 843 721
31.12.2014.	24 662 054,89	8,08%	1 992 694
11.12.2015.	26 654 748,93	8,08%	2 034 054
Međuzbrojevi i ukupno			16 433 579
ii. obveza društva STA			
18.4.2006.	3 638 476,87	7,70%	196 114
2007.	3 834 590,77	7,70%	295 263
2008.	4 129 854,26	7,70%	317 999
2009.	4 447 853,04	7,70%	342 485
2010.	4 790 337,73	7,70%	368 856
2011.	5 159 193,73	7,70%	397 258
2012.	5 556 451,65	7,70%	427 847
2013.	5 984 298,42	7,70%	460 791
2014.	6 445 089,40	7,70%	496 272
11.12.2015.	6 941 361,29	7,70%	504 791
Međuzbrojevi i ukupno			3 807 676
Ukupna potpora			**20 241 255**